

= št. 15-18, kpl.

Per 586/2002

10025704,15

GORISKA KNJIZNICA

COBISS

et

Časopis o Gori, Gorjankah in Gorjanih

LETNIK IV, ŠTEVILKA 15, PREDMEJA, JANUAR 2002

400 LET, MATI GORA...

Vrhunec praznovanj ob 400-letnici naselitve Gore je bila nedvomno proslava z odkritjem spomenika materi Gorjanki na Predmeji. Društvo za ohranjanje in varovanje naravne in kulturne dediščine Gora, glavni organizator celotnega praznovanja, je okrog dva tisoč obiskovalcev presenetilo z domiselno predstavo. Za planoto tipična vrtača se je spremenila v imenitno prizorišče, ki je omogočalo dobro akustiko, predvsem pa pregledno dogajanje na obrobju pobočja. Za ogrevanje je poskrbel pihalni orkester Slovenske vojske in seveda tudi za himno. Pozdravna nagovora sta bila domena predsednika društva Gora Uroša Velikonje in ajdovskega župana Marjana Poljšaka. Govor Uroša Velikonje objavljamo v nadaljevanju teksta.

Proslava je bila zasnovana kot igrana kompilacija najbolj značilnih dogajanj iz 400-letne zgodovine Gore. Voditelja sta bila dva - nadučitelj Edmund Čibej (igral ga je Edo Pelicon), ki je proti koncu 19. stoletja prišel na planoto in svoja dognanja o tem svojskem koščku zemlje zvesto zapisoval v kroniko, in pisatelj Franc Černigoj, ki je v dolgih letih zapisovanja legend, pripovedk, pesmi, anekdot zbral in v več knjigah objavil bisere kolektivnega spomina Gore (Černigoja je odigral kar Černigoj sam!). Obletnico je zakrivil prav Čibej, saj je v gradu v Vipavskem Križu našel

Foto Urh Černigoj

skorjo kruha vse številčnejšemu prebivalstvu. Prav gozd pa je ljudem nudil tudi mesni priboljšek, čeprav na skrito. In tako je nastal lik 'poštenega' krivolovca Laskarja, ki je postal ljudski junak, saj je s svojo zvižčnostjo predstavljal simbol odpora revnega ljudstva do oblasti in državnih ustanov. Najbolj je znan prizor, ko je orožnike pretental, češ da ima bolnega otroka, in enemu od njih celo zaupal zibanje zibke, medtem ko sta ostala dva zaman iskala plen po hiši. Srnjak je bil seveda v zibki, gledalci na Predmeji pa so lahko videli celotno zgodbo, kako se je na jasi pojavil srnjak, kako se je priplazil Laskar (Igor Polanc), počil je strel in je srnjak padel in človek bi prisegel, da je v smrtnem boju celo nekajkrat trznil z nogo...

Grozote vojn tudi Gore niso zaobšle. Prvo vojno, ko je bila Gora zaledje soške fronte, so ponazorili z dramatičnim pismom ranjenega vojaka svojim domačim in Doberdobom pevskega zbora Razpotje s Cola. Gorje se je z nastopom fašizma še stopnjevalo, najbolj temačne trenutke pa doživelo s stalnimi ofenzivami nemške soldateske. Starejše obiskovalce proslave je spreletel srh, ko se je Laskarjeva hiša znašla v plamenih, saj jih je značilno prasketanje ognja spomnilo na materinski dan leta 1944, ko je na Predmeji zgorelo več kot 120 hiš in je bila večina prebivalstva prisiljena v begunstvo. Čustven naboj je potem stopnjevala himnična Vstala Primorska, ob kateri so vsi vstali s svojih sedežev.

podatek, da je tamkajšnji grof leta 1601 poslal na planoto hrabrega lovca Štefana Bizjaka, da bi pregledal, ali so tam gori pogoji za življenje ali pa bi morda z uplenjeno divjačino iz širnih gozdov samo popestril jedilnik grajski gospodi.

In tako je prišel na Goro (prizorišče) prvi lovec (Matjaž Polanc), si naredil kočo, kmalu so se mu pridružili drugi, ki so izkrčili gozd in ustvarili pogoje za živinorejo. Na nadmorski višini med 800 in 1000 metri, v ostrih podnebnih pogojih, sta bila prav gozdarstvo in živinoreja glavni dejavnosti, ki sta rezali trdo

Razelektritev je predstavljal prikaz obnove, z anekdoto o 'tovarišu biku', saj je Predmeja kot najhitrejša pri izgradnji združnega doma dobila od slovenske vlade za nagrado med drugim tudi plemenskega bika! Nove čase so s simpatičnim programčkom ponazorili učenci otliške šole.

Proslava je očitno pustila močan vtis tudi pri obeh častnih gostih, ki sta prišla do besede na koncu. Akademik Ciril Zlobec se je spominjal dobrote tukajšnjih gospodinj v eni od nemških ofenziv, bil pa je tudi navdušen nad idejo, da postavljajo spomenik

brezimni ženski, materi, temelju obstoja Gore, medtem ko je predsednik državnega zbora Borut Pahor vrednoto matere vgradil v temelje slovenstva. Navdušen je bil tudi nad energijo, ki jo je Gora pokazala z dosežki ob obletnici, saj se jih ne bi sramovala niti bistveno večja okolja.

Foto Urh Černigoj

Predsednik društva Gora Uroš Velikonja ter Franc Černigoj, avtor ideje o spomeniku, sta potem Boruta Pahorja pospremila na rob planote, kjer so ob kipu akademskega kiparja Zmaga Posege že čakale Alojzija Podgornik, Francka Polanc in Gabrijela Vidmar, predstavnice vseh treh gorjanskih vasi, Kovka, Otlice in Predmeje. Skupaj so množici razgrnili kip Gorjanke, ki nosi na glavi breme, v katerem je tudi gnezdo kot simbol družine, rahlo je nagnjena, saj se upira sunkom burje, roka pa z glavo in bremenom zaokroža votlino, ki je na las podobna naravnemu oknu na Otlici, morda najbolj znanemu simbolu Gore.

Nastopajoči (ob članih društva Gora še članice Aktiva kmečkih žena in drugi Gorjani) so v izvirnih oblačilih profesionalno odigrali svoje vloge, medtem ko je zapletene režijske niti iz ozadja mojstrsko obvladoval scenarist Emil Velikonja. Dogajanje se je nato preselilo pred in v tovarno Iskra, kjer je čakalo okrepčilo in

zabava z ansamblom Nanos. Vmes smo bili ponovno navdušeni nad Katančevo četo, tako da je bilo razpoloženje še boljše. Niti dež, ki je začel padati po polnoči, mu ni mogel do živenga... Nekatere odmeve na prireditve ob 400-letnici smo strnili ob koncu te kronologije.

Foto Primož Breclj

pripravili obsežno, toda pregledno in vsebinsko bogato razstavo svojih šolskih in občolskih dejavnosti, ki so bili seveda krepko povezani z zgodovino Gore. Po kratkem, a prisrčnem nagovoru ravnatelja Rajka Ipavca in kulturnem programu šolarjev je bila še predstavitev fotografov z ex tempora (zapis objavljamo posebej), nakar se je množica odpravila na Sinji vrh.

Foto Primož Breclj

zgodovinar dr. Branko Marušič. Njegovo oceno zbornika, objavljeno v časopisu *Oko* (26. oktobra 2001), ponatiskujemo v nadaljevanju.

Atelje je bil nabito poln, čustven naboj ob predstavitvi zbornika je bil pravi. Za izvirno predstavitev vsebine so poskrbeli Franc Černigoj, Ivan Mermolja in Edo Pelicon, strokovno je zbornik ocenil dr. Vojislav Likar, ki vodi založniški oddelk Raziskovalnega inštituta pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, tudi sam gorske krvi (med odmevi objavljamo tudi njegovo pismo!). Za enkratno glasbeno podobo prireditve so poskrbele tri gorjanske sirene, mezzosopranistka Valentina Vidmar, sopranistka Karmen Pižent in pianistka Katarina Čibej (od leve proti desni). Med obiskovalci je bil tudi priznani primorski

GOVOR PREDSEDNIKA DRUŠTVA GORA, UROŠA VELIKONJE, NA PROSLAVI

Naj Gorjani, kot dobri gostitelji, najprej pozdravimo naše goste.

Pozdravljeni številni prijatelji Gore, ki ste nam tako ali drugače pomagali, da smo danes skupaj, da lahko vzamemo v roke čudovito knjigo in se s hvaležnostjo materi Gorjanki ponosno oziramo tja dol, kjer smo ji postavili spomenik.

V imenu društva Gora in vseh Gorjanov med nami pozdravljam predsednika državnega zbora Boruta Pahorja, akademika Cirila Zlobca in župana občine Ajdovščina Marjana Poljšaka.

Naslednji pozdrav velja vsem Gorjanom, ki ste se razkropili po svetu, danes pa ste prišli z vseh vetrov, da bi srečali sorodnike, prijatelje, znance, da bi preživeli dan na svoji Gori. Naše misli so tudi pri tistih, ki iz takšnih ali drugačnih vzrokov niso mogli priti.

Tretji pozdrav pa je za vas, Gorjani, ki tu trmasto vztrajate, kljubujete težavam in se borite za pridobitve sodobnega sveta. Zaradi vas gora ostaja Gora.

400 let mineva, odkar je lovec Bizjak hodil tod okrog in iskal primeren prostor za svoje bivališče. Tam Na Hribu, pri Zogarju, se je najprej nastanil. Burja pa ga je pregnala bolj v zavetje, tja, kjer se danes reče Pri Bizjakih. Za njim so prihajali drugi. Na grublah, brezni, v skripah, grapah in mejičkah so si postavili domove. Le malokdo si jih je privoščil postaviti na rone, njive in runice. Zemlja je bila preveč dragocena, ogromno truda in trme je potrebne, da kamen spremeniš v njivo. Vendar, ljudje so prihajali in - ostajali. Ostajali so na tej čudoviti polici v zavetju Trnovskega gozda in zrl čez rob tja v svet.

Foto Primož Breclj

Vendar mati Gora ni mogla preživeti svojih številnih otrok, zato jih je pošiljala od doma. Odhajali so, pa ne sami. Odhajali so z zavestjo, da jih Gora čaka, da jih bo vedno z ljubeznijo in skrbjo matere sprejela nazaj. In so se vračali. In se vračamo.

Dokaz, da Gora ni pozabila na nas, in da mi nismo pozabili nanjo, je tu, je zdaj. Lepo je imeti nekaj, kar nas povezuje, kamor se stekajo misli nas vseh. Lepo je imeti Goro.

Želim vam, da bi preživeli lep dan. Poiščite med množico sorodnike, prijatelje, sošolce, prve ljubezni..., in skupaj oživljajte spomine. Odnosite s seboj del energije, ki veje med nami. In pridite še!

GORA MATI V DUHU ČASA

»To je zlodjeva dežela; enakega sveta pa nismo še videli.« (Državni uradnik ob obisku Gore, 1882)

Izročilo pravi, da so začeli ljudje območje med Colom in Predmejo stalno naseljevati pred štiristo leti. Leta 1601 naj bi se tu naselil lovec Štefan Bizjak. Štiristoletnica naselitve Gore je pobudila nekaj jubilejnih prireditev; med njim tudi izid krajevnega zbornika *Mati Gora. Zbornik o Gori, Gorjankah in Gorjanih ob 400-letnici naselitve Gore*.

To kratko pisanje ob izidu obsežnega in razkošnega zbornika spremlja misel na poročila, ki so pred stoletjem in več z Otlice, Dola in s Predmeje, ali pa tudi z Angelske Gore, prek časopisja prihajala v svet. Bila so polna tožb nad težkimi razmerami, v katerih so prebivalci Gore živeli. V tem goratem svetu so bile neprestano slabe letine, prebivalstvo je pestil mraz, po dolinskih vaseh so zato za Gorjane nabirali prostovoljne prispevke. Razmere na Otlici je konec marca leta 1883 nekdo, ki se je podpisal kot France Županov, označil v goriškem tedniku Soča: »Le domačin in kdor z domačinom dalje časa živi, razume, kaj se pravi bivati na Otelci. Ako Gorjana vprašaš: Kako je pri vas? ti poreče. 'Devet mesecev zima in tri mesece mraz.' Od tod znana revščina Gorjanov.« Tako in podobno se glase jadikovanja, ki jih blažijo tudi nekakšna opravičila, da »v tem nekoč od Boga zavrženem kraju živi nad 15 sto duš pri vsej revščini in pri vsem pomanjkanji mirno in zadovoljno... so pa mirni in zadovoljni, ker ne poznajo višjih potreb, ker v ta samotni kraj še ni dospel duh časa.«

Toda na Gori ni bilo treba dolgo čakati na prihod duha časa. Prometna povezava z dolino, steza, »še za kože nevarna, večinoma tako strma, da si lahko s koleno zobe izbiješ«, se je spreminjala v sodobnejšo cestno povezavo. Za 'krajcar popra' Gorjanom ni bilo več potreba hoditi v 'štacuno' v Ajdovščino ali pa k Slokarjem. Osnovnemu šolstvu, ki je bilo urejeno 'za silo', se je pridružila leta 1885 celo čipkarska šola. Pod Golaki je bila konec 19. stoletja celo prva smučarska tekma, če že ne na Slovenskem, pa vsaj na Primorskem. Veliko novotarij je prinesla prva svetovna vojna, ko je Gora zaradi svoje lege postala frontno zaledje. V čas med vojnama je vstopal turizem. Druga svetovna vojna je območje hudo prizadela. Gora je bila eno od središč in prizorišč primorskega partizanskega boja.

Foto Urh Černigoj

Duh časa pa se je postopoma uresničeval zlasti v razdobju po drugi svetovni vojni. Pot je bila vijugasta, med ovirami in pospeševalnimi trenutki je Gora dospela v enaindvajseto stoletje, v čas, ko obhaja štiristoletnico. Danes se predstavlja kot območje urejenih naselij in sodobnih cestnih povezav, gospodarsko je primerno

zasnovano in z nekaterimi pogledi v prihodnost, v kateri se kot ena izmed izbir predstavlja tudi turizem. Po drugi svetovni vojni se je povečala izobrazbena raven prebivalcev, izobraženi, ki so sicer kraje zapustili, se sem vračajo in intenzivno živijo z rodnimi kraji. Ob šolstvu, ki je eno središč dogajanja, in ob drugih kulturnih pobudah, se tudi v zborniku *Mati Gora* zrcali duh časa, saj je večina avtorjev knjige domačinov.

Pustimo ob strani problematičnost letnice (1601), okoli katere Gora osredinja svoj jubilej. V zborniku ni članka, ki bi raziskoval starejšo zgodovino in razpravljal o najstarejši naselitvi. Ta je zagotovo starejša od letnice, ki zamejuje začetek. Pomisliti je dovolj le na rimsko cesto, ki se je na Hrušico vila po južnih obronkih Sinjega vrha ali Podrte gore; Col je zagotovo sodil v antični prometni sistem, da kake druge njegove vloge ne bi posebej poudarjali. Nedvomno je Gora območje nekoliko mlajše človekove poselitve ("rovtarska kolonizacija"), kar kaže vsebina zbornika, namenjena predvsem zadnjim sto petdesetim letom, še bolj pa naravnim danostim in razmeram današnjih dni. Zbornik je skorajda celovita podoba stanja duha in sprememb na ozemlju, ki je bilo še pred sto dvajsetimi leti tako, da je bilo na njem »še za zlodja preslabo« življenje.

Kar moti celoviti videz izjemne publikacije, je neustrezno grafično oblikovanje.

dr. branko marušič

FOTOGRAFSKI EX – TEMPORE SINJI VRH

V okviru praznovanj 400-letnice poselitve Gore je na Sinjem vrhu potekalo fotografsko srečanje, na katerem so gorske motive iskali in jih dobili Marjan Batagelj, Urh Černigoj, Roberto Kusterle, Tomaž Lunder, Andrej Perko, Martin Prosen, Matjaž Slejko in Primož Breclj, tudi organizator srečanja. Najbolj uspele fotografije so nato razstavili v avli Osnovne šole na Otlici, sočasno z razstavo, ki so jo pripravili učenci. Oceno del fotografov je prispevala dr. Irene Mislej, kustosinja Pilonove galerije iz Ajdovščine.

V tako primernem in gostoljubnem prostoru, kot je Gora - konkretnije, na Sinjem vrhu, kjer so se že vrstila številna likovna srečanja, je manjkala le fotografija. Fotograf je človek, ki se ne more - in tudi ne sme - odtujiti okolju, naravi, skratka, svetu, ki ga obdaja. To ne pomeni, da je le ogledalo, ki zrcali, kar obstoja v okolju, prej bi trdili, da je sestavljaalec podob, tistih, ki jih izbere in dokumentira zunaj sebe, pa tudi tistih, ki se rojevajo v notranjosti svoje domišljije. Sad njegovega dela je seštevka dražljajev, odsevov, oblik. Osem fotografov se je tokrat odločilo, da bo ulovilo utrinke in s temi sestavilo šopek podob na Gori, in tukaj so podobe pred nami: bogate texture, trenutne razvrstitve naravnih oblik, človeška gesta, gibi in izrazi, vse skupaj v heterogeni kombinaciji lastnih estetik. Od negibnih spominov na preteklost do bogate in živahne sedanosti, podobe spregovorijo neposredno gledalcem in v nas pustijo sporočilo, ki je vredno, da ga upoštevamo: svet, ki nas obdaja je poln svetlobe in sence, veselja in žalosti, miru in dinamike, mi pa imamo neprecenljiv dar opazovanja in užitka. In ti naši fotografi so tisti, ki nam to dopovedujejo z vsakim posnetkom, hvala njim za prijetno doživljanje.

ODMEVI

Spoštovani gospod Černigoj!

Še enkrat bi rad vam osebno in celotnemu uredniškemu odboru izrekel iskreno priznanje za dejansko velik dosežek, kakršen je izdaja tega zbornika. Sam prav dobro vem, koliko dela, truda, vztrajnosti in požrtvovalnosti je bilo vložnega vanj. Zdaj, ko sem ga imel priložnost podrobneje pregledati in že skoraj v celoti prebrati, moram reči, da je presegel moja pričakovanja tako po obsegu kot po temeljitosti prispevkov. Zajeli ste res celotno paleto zgodovine in sedanosti življenja na Gori. Drobná kritika leti edino na grafičnega urednika, ki bi lahko malo bolj poskrbel za reprodukcijo fotografij. No, v naglici, v kakršni se vedno pripravljajo taka dela, se pač dogajajo tudi pomanjkljivosti. K sreči to ne gre na škodo vsebine.

Dogovoril sem za, da bodo recenzijo objavili v letošnji številki revije Traditiones (tj. zbornik Inštituta za slovensko narodopisje). Dogovoril sem se tudi za objavo recenzije v eni prihodnjih številk Glasnika Slovenskega etnološkega društva. Prav tako sem se dogovoril za objavo recenzije v Geografskem obzorniku. V kratkem se bom dogovoril še za objavo recenzije v zgodovinski reviji Kronika, ki je specializirana za lokalno zgodovino, in vam bom še sporočil, kam bo treba zbornik poslati...

Prejmite lep pozdrav in prosim prenesite moje pozdrave tudi gg. Mikužu, Polancu in Peliconu.
Vojo Likar

Dr. Vojislav Likar, prvi z desne
Foto Primož Breclj

Spoštovani!

Prav lepo se Vam zahvaljujem za pozornost in poslano vabilo s programom proslave 400 letnice poselitve Gore. Žal mi je zadržanost z obiskom prijatelja iz Kanade zadržala, da se nisem mogel udeležiti vseh prireditev v treh dneh, ki ste jih pripravili. Bil pa sem z ženo na proslavi na Predmeji v soboto 1. septembra 2001. Iskreno Vam čestitam k izvedbi te proslave, o kateri lahko izrečem samo superlativno oceno. Izbrano naravno okolje dogajanja je bilo izredno, enkratno. Sam prikaz, režija in izvedba zaslužijo ne samo vso pohvalo, ampak so lahko vzor podobnim! Brani odlomki iz zgodovine Gore so bili neponovljivi v diktaciji z rahlim prizvokom prelepo zveneče domače govorice. To je ustvarilo neposreden kontakt s prebivalstvom Gore iz davnih in sedanjih časov. Kaj naj še rečem? Veliko truda ste si zadali, a bil je poplačan in storjeno ostane v najlepšem spominu. Vesel sem, če sem k zgodovini Gore nekaj prispeval tudi sam z obuditvijo prve smučarske tekme na Golake v letu 1895. Z Vašim uspešnim delom nadaljujte in obogatite zgodovino Gore v njeni pristni in primarni izvedbi.

Še enkrat pristrčna hvala in obilo uspeha v naprej!

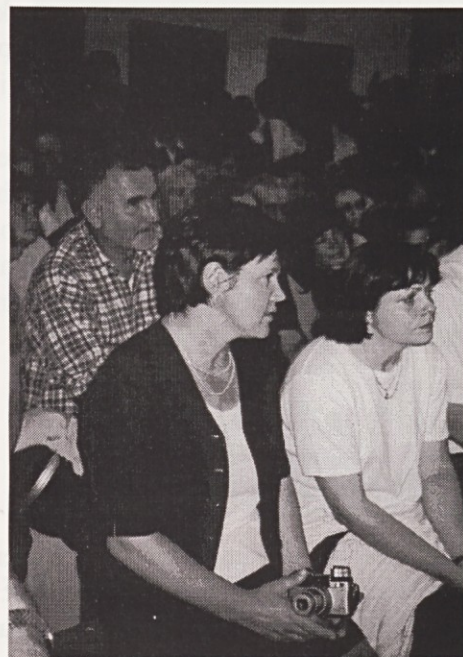
Svetožar Guček

Ljubljana, dne 5. septembra 2001.

Spoštovana gospa Elvica Velikonja!

Še vedno sem poln misli na včerajšnje srečanje ob predstavitvi Matere Gore na Sinjem vrhu, na katerem sem se kljub temu, da sem bil na njem »unajni člouk«, imenitno počutil. Zahvaljujem se Vam za vabilo na ta gorjanski praznik, ki je bil zares pristrčno pripravljen in je izpričal veliko navezanost Gorjanov na svoj dom, bogato podprto z odlično vednostjo sedanjega rodu o svoji hiši in s spoštovanjem življenja in dela prejšnjih rodov.

Kar nekaj ur sem prebiral knjigo in užival ob branju premnogih dejstev o naravi, zgodovini in ljudeh z Gore. Šele iz knjige sem se naučil, kako povezati imeni Dol in Predmeja, šele ob branju te knjige sem spoznal, da je cerkev na Otlici, mimo katere sem se že kar precejkrat peljal, nekoč pa šel tudi peš, tista Angelska gora, za katero sem mislil, da je nekje v gozdovih proti vrhovom Trnovskega gozda.

Elvica Velikonja, za njo dr. Tone Wraber

Ponovno sem prebral Vaš botanični sestavek in Vam izrekam iskreno priznanje za dobro poznavanje rastlin Vašega okoliša in pravilno razumevanje ter uporabo literaturnih virov, obenem pa zelo prijeten način pisanja. Eno napako sem našel, zakrivil pa sem jo sam, ko se mi je v brošuri o Trebuši zapisalo, da se združba Clusijevega prstnika in Zoisove zvončice imenuje *Primulo carniolicae-Campanuletum zoysii*. Prav je seveda *Potentillo clusianae Campanuletum zoysii*. Popravite, prosim!

Skrbno sem prebral tudi Pot po Dolu gor in dol, ki ste mi jo zadnjič podarili. Tudi to pot bom moral narediti. Ta presneti Čaven, čez Goro me kar potegne na njegovo stran...

Lepo Vas pozdravljam, enako Vašega moža (v knjigi je kar nekajkrat prisoten) in vse druge dobre Gorjane/Gorjanke, ki so mi z včerajšnjim večerom polepšali dan, s knjigo pa obogatili mojo vednost.

Ljubljana, 1. septembra 2001

prof. dr. Tone Wraber

Pozdravljeni!

Vse dni in večere premišlujem, kako naj vam napišem v pohvalo in zahvalo za vaše požrtvovalno delo, da ste nam, domačim in tujim udeležencem proslave, celovito prikazali preteklost gorskega trpljenja. Ob kipu Gorjanke sem se spomnila tudi svoje izkušnje s škafom, ko sem šla k Podstudencu po vodo. Mlada in nepremišljena kot sem bila, sem vzela s seboj škaf. Natočim vodo in opazim, da je škaf razsušen, da rahlo pušča. Upala sem, da se bo med potjo zamočil in grem navkreber. Do doma je bil škaf prazen, jaz pa mokra. Potem mi ni kazalo drugega, kot da vzamem bolj zanesljivo lempo in jo mahnem še enkrat k Podstudencu. Še bolj živi so postali spomini ob prasketanju isker ob goreči hiši, saj mi je postalo skorajda slabo in sem se bala, da se bom sesedla. Če to v resnici doživiš, te drugače prizadene, kot nekoga, ki tega ni doživel. Moja rojstna hiša je zgorela med prvimi, že leta 1943. Preselili smo se na Rupco in tudi tam pogoreli. Odšli smo k Bevku in nismo bili dolgo tam, ko je prišel tisti nesrečni dan – 25. marec 1944, ki ste ga prikazali na proslavi.

Foto Primož Breclj

V imenu moža, dveh sinov in snahe, ki so tudi bili na proslavi, vam še enkrat čestitam in vas lepo pozdravljam
Marta Kelbl – Šelova, Bohinjska Bela

Zahvala

Iskreno čestitam vsem sodelujočim pri organizaciji proslave ob 400-letnici Gore. Vem, da je bilo potrebno veliko truda s strani otrok, žena in vseh sodelujočih. Čestitke, zahvale in pohvale vsem, še zlasti pa g. Černigoju, ki je gotovo prispeval največji delež, mnogo truda, vztrajnosti in znanja, da je proslava tako dobro uspela. Še enkrat najlepša hvala vsem, ki so se po svojih najboljših močeh trudili pri organizaciji, pa še vreme jim ni prekrizalo računov.

Rozika Fišer

Spoštovani !

Najlepše se vam zahvaljujem za vabilo na osrednjo proslavo ob 400 letnici naselitve Gore in istočasno vam iskreno čestitam k tako dobri izvedbi tako obsežnega projekta.

Posebno všeč mi je bila izvirna, prijetna in tako domača proslava v izrednem okolju. Istočasno vam čestitam ob izdaji zbornika MATI GORA, ki po mojem prepričanju presega vsa pričakovanja.

Lep pozdrav! Selo, dne 3. 9. 2001

Jožko Člekovič

Ljubljana, 18. 12. 2001

Veliko, neprecenljivo delo ste opravili pri organizaciji in izvedbi praznovanja 400 letnice naselitve Gore. Čestitam. Naj Vam bo to spodbuda za delo naprej. Želim Vašemu UO in kolektivu obilo zdravja, uspeha v delu in tekmovanjih. Vsem prisrčne pozdrave.

Vaš Peter Česnik

POPRAVEK

Med donatorji sredstev za postavitev spomenika smo v prejšnji številki dvakrat zapisali družino Krapež. Družin s tem priimkom je seveda veliko, zato tokrat objavljamo dodatne podatke, iz katerih je razvidno, kdo je darovalec:

1. Krapež Alfonz in Terezija
2. Krapež Alojz in Jožica

Foto Primož Breclj

NAGRADE ZA REJCE DROBNICE

Društvo rejcev drobnice Goriške in Vipavske ter Kmetijska svetovalna služba iz Ajdovščine sta v okviru praznovanj 400-letnice Gore na Sinjem vrhu izpeljala ocenjevanje izdelkov iz ovčjega in kozjega mleka. Komisija je prejela 28 vzorcev šestnajstih rejcev s Primorske, kar devet izdelkov pa je dobilo več kot 18 točk, torej za E - kakovostni razred, med njimi tudi Angel Vidmar z Otlice. Priznanja sta podelila predsednik društva Radivoj Velušček in vodja svetovalne službe v Ajdovščini Marta Koruza.

Angel Vidmar Zavrhovski prejema priznanje za izvrstne sirne namaze (foto Primož Breclj)

RAZSTAVA OTLIŠKIH ŠOLARJEV V AJDOVŠČINI

Eno od dejanj 400-letnice poselitve Gore se ni dogajalo na Gori, pač pa je šlo v svet. Gre za pregledno razstavo likovnih stvaritev otliske šole. Kot je znano, so vse generacije učencev pod vodstvom mentorice Silve Copic na raznih tekmovanjih in natečajih prejemale prestižne nagrade ali priznanja. Zato je otliskim učencem odprla svoja vrata tudi ajdovska Pilonova galerija. Toda na razstavi niso postavili izbora nagrajenih del, pač pa uspele primerke, ki so nastali v okviru rednega pouka v zadnjem času. Uvodna beseda je pripadla Silvi Karim, svetovalki za likovno vzgojo na Zavodu RS za šolstvo in jo povzemamo v celoti.

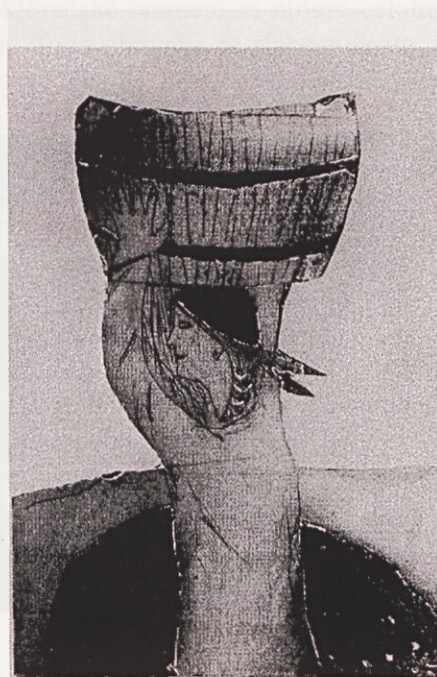
Čemu likovna vzgoja?

Da se učimo risanja in barvanja?

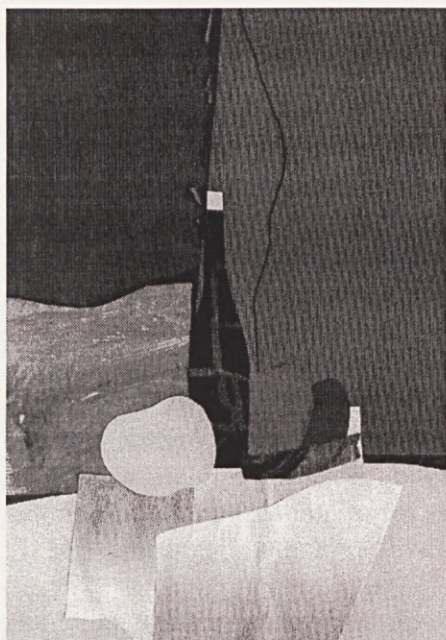
Morda zato, da znamo izdelati praznično okrasje?

Nikakor ne. Likovna vzgoja je veliko več. Psiholog Ivan Toličič poudarja, kako dobro, naravnost odločilno je za otrokov razvoj, če ima ta dobrega likovnega pedagoga, ki ga pravilno usmerja, spodbuja k likovnemu izražanju ter neguje njegov individualni izraz. Vemo namreč, da vsebuje otroški likovni izraz veliko več kot le spretnost obvladovanja čopiča ali poznavanje likovno teoretičnih pravil. Otroško likovno delo vsebuje tudi njegovo čustveno doživljanje obravnavanega motiva, njegovo veselje in njegovo žalost, njegovo radost ali njegov nemir.

Silva Copic na Osnovni šoli Otlica je likovna pedagoginja, ki se vsega tega dobro zaveda. Dokaz temu so številna mednarodna ter državna priznanja in nagrade, ki so jih prejeli njeni učenci na različnih likovnih natečajih. Tudi likovna dela, razstavljen v Pilonovi galeriji v Ajdovščini, potrjujejo prisotnost dobrega likovnega mentorja.

*Meta Benčina: Gorjanka, kolagrafija
(foto Primož Brecelj)*

*Andreja Žigon: Tihožitje, lepljenka
(foto Primož Brecelj)*

Razstava je prikaz nešteti izraznih možnosti, ki nastanejo v toku otrokovega razvoja, od simboličnih izraznih oblik šestletnikov pa vse do realističnih, racionalnih del osmošolcev. Poleg tega je razstava dober pregled čez likovna področja, kot so ta zapisana v učnem načrtu: risanje, slikanje, grafika, kiparstvo in prostorsko oblikovanje.

Razstava je s svojo močno izraznostjo in svežino pristopov pomembna tudi za odrasle obiskovalce. Ne samo da se otroška likovna dela s svojo ganljivo neposrednostjo dotaknejo človekove duše. Še več: v teh, likovni vzgoji nenaklonjenih časih, opozarjajo, kako velik je pomen likovne vzgoje za celostni razvoj otrokove osebnosti. Ob pričujoči razstavi verjamem, da se na Osnovni šoli Otlica tega dobro zavedajo.

FOSILI Z GORE

Zadnje dejanje prireditve ob jubileju naselitve Gore je bilo na Sinjem vrhu, kjer je Stane Bačar, zbiralec fosilov, pripravil veliko razstavo fosilov, ki jih je našel na Gori. Mnogi so dobili prostor tudi na videokaseti o pomembnejših primorskih okameninah, ki so si jo gostje na odprtju razstave tudi ogledali. Na prireditvi je bilo veliko uglednih geologov, ki so z izbranimi besedami govorili o zbirki in zbiralcu. O fosilih je Bačar podrobneje pisal tudi v zborniku *Mati Gora*, v prvem poglavju (*Geološki obraz Gora*), stran 13.

*Avtor razstave Stane Bačar in
predsednik društva Gora Uroš
Velikonja (foto E. Pelicon)*

Veliko zanimanje za fosile (foto E. Pelicon)

JE GORA KLIMATSKO ZDRAVILIŠČE?

tanja cegnar

Ajdovska občina je pred časom naročila študijo bioklimatskih razmer na območju Gore in Trnovskega gozda, ki bi služila za morebitno načrtovanje klimatske terapije kot posebne ponudbe tega območja. Klimatsko zdravljenje je bilo včasih zelo razširjeno, je pa pred nekaj desetletji izgubilo tekmo z razvojem medicinskih metod, saj se je klimatska terapija kar naenkrat zdela dolgotrajen in nepotreben način zdravljenja. Danes, v času hitrice in stresov, ponovno pridobiva na veljavi, vendar v pravi kombinaciji s fizičnimi napori, fizioterapijo, počitkom... Klimatska zdravilišča na širšem območju Gore oziroma Trnovskega gozda bi nedvomno pomenila pomembno stopnico v razvoju Gore, zato je raziskava možnosti nadvse dragocena. Če naj določen kraj dobi status klimatskega zdravilišča, mora seveda izpolnjevati številne vremenske pogoje, ki so organizmu koristni ali vsaj prijazni. Pri tem so seveda pomembne temperature, vlažnost zraka, padavine, število sončnih dni, vetrovi, pritisk, cvetenje rastlinskih vrst. Prvo raziskavo je v okviru Hidrometeorološkega zavoda Slovenije pripravila magistra Tanja Cegnar, znan obraz s TV ekranov. Analiza je obsežna, ker pa je zaradi kopice podatkov zanimiva tudi za širši krog ljudi, jo bomo v nekoliko skrajšanem obsegu objavili v več nadaljevanjih.

Trnovski gozd je del dinarskih kraških planot celinske Slovenije, devet desetlin je iz apnenca in dolomita, zato ni rečnih dolin, je pa veliko vrtač, brezen, ledenic, drag. Pokrajina je gozdnata (mešan bukovo jelov gozd) in redko poseljena. Večina območja je na nadmorski višini med 600 in 1000 m, le okoli petina ozemlja je višja. Najbolj uravnan del je na obrobju: vojskarska in črnovrška planota in območje med Predmejo in

Colom, kjer je tudi več naselij. Najvišji vrh Trnovskega gozda je Mali Golak (1495 m). Za klimatske razmere je pomembno, da leži Trnovski gozd na obrobju območja, kjer še prevladujejo značilnosti sredozemske klime, to se predvsem odraža na padavinskem režimu z maksimumom padavin v novembru. Temperatura že močno kaže celinske značilnosti, k temu precej prispeva nastanek talne temperaturne inverzije, ki je še posebej izrazita v vrtačah, brezni, ledenicah. Po temperaturni in rastlinski inverziji sta znani Velika ledena jama v Paradani in Smrekova draga pod Golaki.

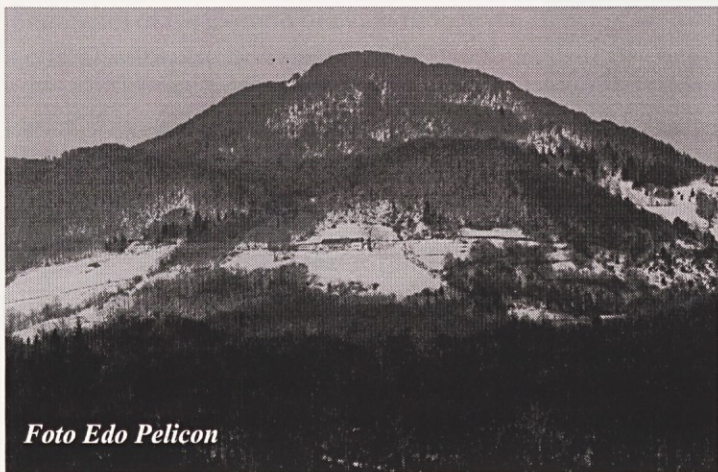

Foto Edo Pelicon

Za potrebe turizma, še bolj pa klimatske terapije, bi morali podrobneje ovrednotiti mikroklimatske razmere in njihov celotni razpon. Toda območje je slabo pokrito z meteorološkimi meritvami. Edina meteorološka postaja je na Vojskem, ki je ena izmed najvišje ležečih slovenskih vasi in najvišje ležeča vas na Primorskem (nadmorska višina 1077 m). Je široko razloženo naselje samotnih kmetij in manjših zaselkov. Leta 1991 je naselje štelo 211 prebivalcev. Postaja leži na nadmorski višini 1067 m, na geografski širini $46^{\circ} 2'$ in geografski dolžini $13^{\circ} 54'$. Zaradi

razgibanosti in poraslosti površja naletimo na velike mikroklimatske razlike že na majhnih razdaljah in podatki z ene same merilne točke so zgolj orientacijski. Že pred leti je bila ukinjena klimatološka postaja Čepovan, ki je delovala 607 m nad morjem. Pri prikazu klimatskih značilnosti si bomo pomagali tudi s podatki padavinskih postaj Podkraj (nadmorska višina 799 m), Lokve (965 m), Otlica (840 m) in Črni Vrh (683 m). Na teh postajah merijo le višino padavin in snežne odeje ter opazujejo nekatere meteorološke pojave.

Temperatura

Na temperaturo zraka vplivajo tudi fizikalne lastnosti tal (absorpcija, odbojnost, prevodnost, toplotna kapaciteta), nagib in orientacija površine tal, vegetacija, stopnja urbanizacije, oddaljenost od večjih vodnih površin...

Povprečna minimalna in maksimalna temperatura zraka na postajah Čepovan in Vojsko v $^{\circ}\text{C}$ v obdobju 1961-1990:

povprečna temperatura

Vojsko

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	leto
-2.8	-1.9	1.1	5.0	9.8	13.1	15.3	14.7	11.7	7.3	2.1	-1.4	6.2

Čepovan

-0.5	0.7	3.4	7.3	11.9	15.1	17.3	16.8	13.8	9.7	4.5	0.8	8.4
------	-----	-----	-----	------	------	------	------	------	-----	-----	-----	-----

minimalna temperatura

Vojsko

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	leto
-5.5	-4.7	-1.9	1.8	6.2	9.3	11.3	11.1	8.4	4.3	-0.6	-4.1	3.0

Čepovan

-3.8	-2.6	-0.3	3.0	6.9	10.1	12.2	12.3	9.8	6.0	1.2	-2.5	4.4
------	------	------	-----	-----	------	------	------	-----	-----	-----	------	-----

maksimalna temperatura

Vojsko

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	leto
-0.1	1.2	4.4	8.7	13.7	17.1	19.6	19.0	15.6	10.8	4.8	1.2	9.7

Čepovan

3.1	4.6	8.2	12.6	17.2	20.6	23.2	22.7	19.3	14.5	8.4	4.5	13.2
-----	-----	-----	------	------	------	------	------	------	------	-----	-----	------

Temperaturne razmere se iz leta v leto nekoliko spreminjajo, odkloni od povprečja so večji v zimskih mesecih, saj je zgornja krivulja bolj gladka od spodnje, najmanjša je variabilnost letne temperature zraka. Ocenjujemo, da so temperaturne razmere podobne kot na Vojskem tudi na ostalih odprtih lokacijah z enako nadmorsko višino.

Absolutno najnižje in najvišje temperature po mesecih v celotnem obdobju lahko uporabimo za približno oceno možnega razpona temperature zraka. Na južnih pobočjih pričakujemo višje temperature kot na severnih. Veliko težje je oceniti, kako nizko se lahko spustijo temperature, saj je obravnavano območje zelo razgibano, razlike na majhnih razdaljah pa lahko zelo velike. Pogostost hladnega ali toplega vremena prikazujemo s številom dni, ko temperatura izpolnjuje izbrani pogoj.

Topel ali kot ga pogosto označujejo - poletni dan, je dan z maksimalno dnevno temperaturo vsaj 25 °C. Taki dnevi so v Trnovskem gozdu redki, pojavljajo se julija in avgusta, izjemoma tudi že junija in še septembra. V dolgoletnem povprečju so na Vojskem trije topli dnevi na leto.

Vroč dan je dan, v katerem je maksimalna dnevna temperatura dosegla ali presegla 30 °C. Tako visokih temperatur zraka na Vojskem ni.

Dan s toplo nočjo je dan, v katerem se temperatura tudi ponoči ne spusti pod 20 °C. Taki dnevi so biotoplotno močno obremenilni, vendar se v Trnovskem gozdu ne pojavljajo.

Leden dan je dan, v katerem maksimalna temperatura zraka ni presegla 0 °C. Taki dnevi so na Vojskem pozimi dokaj pogosti, v dolgoletnem povprečju jih je 45, pojavljajo se od novembra (izjemoma že oktobra) do marca (izjemoma tudi še aprila).

Hladen je dan z minimalno temperaturo zraka pod 0 °C. Taki dnevi so pogostejši od ledenih dni. V povprečju je njihovo letno število na Vojskem okoli 126. Pojavljajo se od oktobra do aprila, izjemoma že septembra in še maja.

Predvsem v spomladanskih in jesenskih mesecih, ko so povprečne razlike med mesečnimi vrednostmi velike, je pomembno, da poznamo povprečja tudi za obdobja krajša, od enega meseca. V zdraviliščih za načrtovanje dejavnosti na prostem običajno uporabljajo dekadne vrednosti. Ker so za zdravilišča z zdravilno klimo vedno pomembne relativne razlike glede na domači kraj pacienta oziroma gosta, so spodbudne poletne temperature, kjer razgibano površje Trnovskega gozda, precejšnja nadmorska višina in gozdovi ustvarjajo ugodne razmere tudi sredi obdobja najhujše vročine.

Vlažnost zraka

Za biometeorološke prikaze vlage v zraku največkrat uporabljamo delni pritisk vodne pare in relativno vlago. Delni pritisk vodne pare je glavni pokazatelj izhlapevanja na vlažni površini in je zato pomemben člen pri vrednotenju energijske bilance oziroma toplotnega ravnovesja med organizmom in njegovo okolico. Relativna vlaga povezuje temperaturo zraka in absolutno količino vodne pare v zraku. Opređeljena je kot razmerje med dejansko vsebovano vodno paro in vodno paro, ki bi jo pri isti temperaturi vseboval z njo nasičen zrak. Izražamo jo v odstotkih.

Relativna vlaga je povezana s temperaturo. V povprečju so najvišje vrednosti zjutraj (dobra ocena za povprečni maksimum so vrednosti ob 7. uri) in najnižje takrat, ko so temperature najvišje (uporabna ocena za povprečni minimum so vrednosti ob 14. uri). Dnevni razpon vrednosti je na višinskih postajah, v primerjavi z nižinskimi, močno dušen.

Foto Edo Pelicon

Vlažnost zraka je zelo pomembna za počutje ljudi. Poleti, ko so temperature zraka višje, je občutek ugodnejši pri nižjih vrednostih. Pozimi je količina absolutne vlage v zraku majhna, saj je največja količina vlage, ki jo zrak lahko vsebuje, enolična naraščajoča funkcija temperature. Manjši sta tudi evapotranspiracija in količina padavin. Vrednosti na Vojskem so primerljive z razmerami v prostem ozračju, po nižjih in bolj zaprtih delih Trnovskega gozda pa se razmere lahko bistveno razlikujejo, zato bo potrebno opraviti podrobnejše meritve. Podatki o absolutni vlažnosti zraka so pomemben vhodni podatek.

Padavine

Poznavanje količinske, časovne in prostorske razporeditve padavin je pomembno za načrtovanje dejavnosti na prostem. Z izpiranjem nečistoč v zraku padavine izboljšajo kakovost zraka. Glede na ostalo Slovenijo so Julijci, Trnovska planota, Nanos in grebeni naprej proti Snežniku dobro namočeni. Na Trnovski planoti se zaradi dviganja ob gorski pregradi padavine okrepijo, zato dobi precej več padavin kot nižinski svet Vipavske doline. Na Gori so nihanja letnih padavin velikanska. Razlika med maksimalno in minimalno višino padavin na isti postaji je lahko veliko nad ali pod dolgoletnim povprečjem. Še večje so razlike med mesečnimi količinami padavin, saj včasih kakšen mesec pade le nekaj mm padavin, drugo leto pa lahko pade v istem mesecu kar nekajkrat toliko padavin, kot je dolgoletno povprečje za ta mesec. Praviloma je največ padavin novembra. Pomemben je podatek o trajanju in intenziteti padavin. Kratkotrajna ploha ali nevihta učinkujeta drugače kot celodnevno rahlo deževje, tudi če je dnevna količina padavin enaka. Pogosti so primeri, ko v dnevu s padavinami tudi več ur sije sonce.

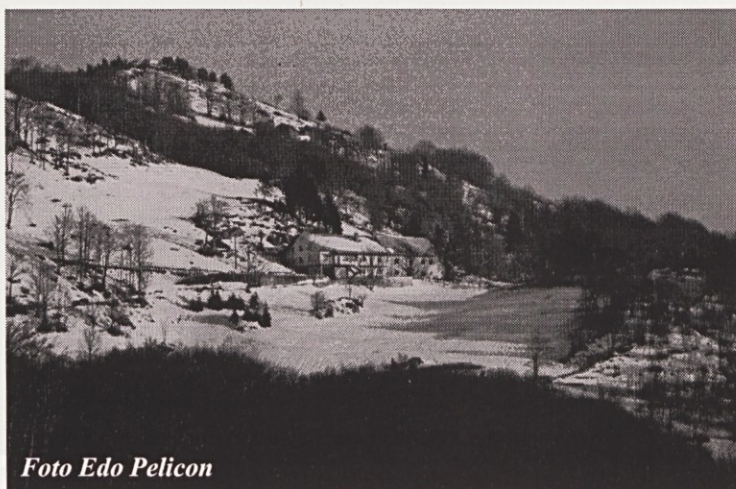

Foto Edo Pelicon

Nevrotropni učinek neviht in impulzov elektromagnetnega valovanja, ki nastajajo v nevihtah, na organizme še ni dovolj pojasnjen. Predvsem vemo premalo o načinu, kako jih organizem zaznava, bolje pa poznamo reakcije organizmov. Nevihte se razvijejo, če so podani naslednji pogoji: velika nestabilnost ozračja (konvekcija lahko privede v višje plasti ozračja dovolj energije), dovolj vlažen zrak v nižjih plasteh ozračja in dviganje zraka ob pobočju. Ločimo med nevihtami ob frontah in nevihtami, ki so posledica pregretilih spodnjih plasti ozračja in tako nastale nestabilnosti. Glede na ostalo Evropo so nevihte predvsem v jugozahodni in osrednji Sloveniji pogoste. V primerjavi s številom zabeleženih neviht v Portorožu (54 letno) in Ljubljani (50 letno) je njihova zabeležena pogostost na Vojskem dokaj ustrezna (48 letno). Največ neviht je navadno junija in julija, v dolgoletnem povprečju na Vojskem po 10 mesečno. Ob nevihtah se sprošča veliko energije, spremljajo pa jih impresivni zvočni (grmenje) in vizualni (bliskanje) pojavi.

Snežna odeja

Dan s snežno odejo je tisti, ko je zjutraj ob 7. uri snežna odeja debela vsaj 1 cm. Število dni s snežno odejo iz leta v leto oziroma iz zime v zimo močno niha.

Število dni s snežno odejo v obdobju 1961 - 1990:

	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	sezona
Vojsko	27.5	26.2	27.5	17.0	1.3				0.2	1.2	11.2	24.8	136.9
Črni Vrh	27.3	26.2	27.5	16.8	1.3				0.1	1.1	10.4	24.3	135.0
Otlica	16.8	15.8	12.0	3.6	0.4					0.2	4.8	12.2	65.8
Čepovan	16.0	11.7	7.6	1.9	0.1						4.0	11.2	52.5
Lokve	21.1	19.5	19.4	7.6	0.5					0.6	6.8	18.3	93.8
Podkraj	17.0	14.3	11.1	3.7	0.1					0.2	5.1	11.6	63.1

Veter

Vpliv vetra na toplotno bilanco organizma je velik, ker vpliva na velikost turbulentnega toka zaznavne in latentne toplote od organizma v okolico. Hitrost vetra je še posebej pomembna, kadar je okolje prehladno. Močan veter v že sicer hladnem okolju stopnjuje občutek mraza. Upoštevati moramo relativno hitrost gibanja

Foto Edo Pelicon

zraka na telo (ekstremna primera sta gibanje v smeri in proti vetru). Velika nihanja hitrosti vetra (velika sunkovitost) lahko dražijo termoregulacijske mehanizme občutljivejših organizmov. Veter je tudi pomemben dejavnik pri prenosu alergenov in drugih zračnih primesi.

Vizualna opazovanja smeri in jakosti vetra v Beaufortovi lestvici ob treh terminih dnevno, ki se opravljajo na klimatoloških postajah, ne zadoščajo za temeljitejšo analizo vetrovnih razmer. Veter je časovno in krajevno zelo spremenljiv parameter. Nujno bi

morali opraviti instrumentalne meritve vetra na območju predvidenega klimatskega zdravilišča. Ob tem velja omeniti, da pričakujemo na območju Trnovskega gozda velike razlike v lokalnih vetrovnih razmerah, saj gozd lahko nudi dobro zavetje tudi pred močnimi vetrovi.

Sončno obsevanje

Pri vrednotenju vpliva, ki ga ima sončno sevanje na organizme, navadno uporabimo delitev na tri spektralna območja: ultravijolično (ločimo A, B in C območje, prvo ima valovne dolžine od 315 do 400 nm, drugo od 280 do 315 nm in zadnje od 100 do 280 nm; ozon v višjih plasteh ozračja absorbira C območje v celoti, delno pa tudi B), vidno in infrardeče (pomembno je predvsem za toplotno bilanco). Na jakost sevalnih tokov vplivata predvsem oblačnost in prepustnost ozračja. Kadar je sonce visoko nad obzorjem, je delež difuznega ultravijoličnega sevanja manjši od direktnega, sicer pa prevladuje difuzno nad direktnim ultravijoličnim sevanjem. Na tankih, visokih oblakih se difuzno ultravijolično sevanje okrepi, na debelih oblačnih slojih pa oslabi.

Merjenja globalnega sončnega obsevanja v Trnovskem gozdu nimamo. V primeru, da bi se odločili zgraditi klimatsko zdravilišče, bi morali tovrstne meritve uvesti na območju zdravilišča, saj je znanih veliko učinkov, ki jih v organizmu posredno ali neposredno povzroča sončno sevanje oziroma njegove posamezne komponente (npr. vpliv na presnovo, proizvodnjo hormonov, delovanje ščitnice, splošno storilnost in odpornost).

Pomembnejši so fiziološki učinki, vendar tudi vplivi na psihično počutje niso zanemarljivi. Emocionalno-estetski vtisi so lahko bolj ali manj vzpodbujajoči (npr. ob dobri prepustnosti ozračja je barvna in oblikovna pestrost pokrajine bolj izrazita, če je ta obsijana s soncem). Ameriški zdravniki so uspešno uporabili modro svetlobo za zdravljenje nekaterih vrst depresij (pri tem so izkoristili posredni vpliv modre svetlobe na koncentracijo melatonina v organizmu). Pomirjujoče in uspavalno delujejo velika motnost in slaba vidnost, šibki svetlobni in barvni kontrasti, dolgotrajna megla in slojasta oblačnost ali dvignjena megla. Nasprotni učinek (vzpodbujajoč) imajo ultravijolična svetloba, veliki svetlobni in barvni kontrasti ter kopasti oblaki.

Trajanje direktnega sončnega obsevanja prikazujemo s številom ur sončnega obsevanja v časovni enoti (dan, mesec, leto). Trajanje je odvisno od astronomskih parametrov, oblačnosti oziroma megle, v veliki meri pa tudi od lokalnih reliefnih razmer. Na sončno obsevanje imajo dominanten vpliv značilne poletne in zimske vremenske razmere.

Trajanje sončnega obsevanja na meteorološki postaji Vojsko v urah v obdobju 1964 – 1986:

jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	avg	sep	okt	nov	dec	leto
85	98	124	159	195	211	255	224	178	144	92	80	1838

Najmanj ur s sončnim obsevanjem je v povprečju novembra, čeprav astronomski parametri najbolj omejujejo možno trajanje decembra. Največ ur sončnega obsevanja je julija, čeprav bi glede na astronomske parametre maksimum pričakovali junija. Zamik maksimuma je verjetno posledica večje stabilnosti ozračja in zato manjše konvektivne oblačnosti v juliju kot v juniju. V zimskih mesecih ima Trnovski gozd, v primerjavi z nižinami v notranjosti Slovenije, veliko ur sončnega obsevanja.

Pomembna je porazdelitev trajanja direktnega sončnega obsevanja. Več dni trajajoča oblačnost ali megla (odsotnost sončnega sevanja) psihično bremeni ljudi. V poletni vročini je preveč sončnega obsevanja dodatna obremenitev. Predvsem v času od pozne jeseni do zgodnje pomladi so sončni dnevi dobrodošli za rekreacijo na prostem in ugodno vplivajo na psihično počutje ljudi. Po mednarodnih kriterijih mora imeti nek kraj v povprečju na leto nad 1500 ur direktnega sončnega obsevanja, da si lahko pridobi naziv "kraj z zdravilno klimo".

Podatki o oblačnosti ob treh terminih dnevno in podatki o dnevnem trajanju sončnega obsevanja se med seboj dopolnjujejo. Oblačnost je pomemben element klime. Vpliva na s sevanjem pridobljeno in oddano količino toplote. Poleg vpliva na energijske tokove ima tudi vpliv na psihično počutje ljudi. Posebej pomembna je megla, ki se po nemških kriterijih ne sme pojaviti v več kot 50 dneh letno, med aprilom in septembrom pa ne več kot 15 krat. Na Vojskem je letno število dni z meglo 93, vendar gre tu za povsem drugačen tip megle, kjer je zaradi višje lege megla pravzaprav oblak.

Zračni pritisk

Fiziološki pomen zračnega pritiska je predvsem v njegovi povezavi z delnim pritiskom kisika. Zračni pritisk z večanjem nadmorske višine pada. Ker sega najvišji vrh Trnovskega gozda skoraj do nadmorske višine 1500 m, je zmanjšanje delnega pritiska kisika zaradi nadmorske višine pomembno in razmeroma stalno v primerjavi z nihanji njegovih vrednosti, ki spremljajo vremenske procese (ciklone in anticiklone). Na višini okoli 1500 m nad morsko gladino je v povprečju zračni pritisk za približno 15% nižji od tistega na morski gladini in v podobnem razmerju se zniža tudi delni pritisk kisika. Pri izvajanju klimatske terapije in pri utrjevanju športnikov je potrebno to dejstvo upoštevati. Sicer pa zmanjšanje delnega pritiska kisika na tej višini zdravim ljudem ne povzroča težav.

(se nadaljuje)

Foto Edo Pelicon

BLEŠČEČI PELIN (*Artemisia nitida*)

elvica velikonja

Leta 1989 je Zavod SR Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine izdal dvojno številko revije »Varstvo narave«, ki ima, kot piše v uvodu, »enega samega imenitnega gosta, RDEČI SEZNAM OGROŽENIH VRST PRAPROTNIC IN SEMENK SR SLOVENIJE.« Seznam zajema preko petsto rastlinskih vrst in podatke o njihovi razširjenosti na območju Slovenije. In med nahajališči teh rastlin pogosto zasledimo tudi imena, kot so Čaven, Kucelj, Platna, Predmeja, Otlica, Paradana, Mala Lazna...

Nekatere med njimi so **endemične**, kar pomeni, da rastejo le v Sloveniji ali pa le z manjšim delom segajo k sosedom. Le naš je npr. v eni izmed Gore že opisan kranjski jeglič, Zoisova zvončica, ki jo pri nas najdemo v Govcih, pa pogleda na zahodu tudi malo čez mejo, v Karnijske Alpe, na severu pa v Ziljske Alpe. Endemična je tudi hladnikovka, ki raste celo samo v Trnovskem gozdu.

Bleščeči pelin (foto Elvica Velikonja)

omenim še primorsko košeničico in idrijski jeglič, ki sta uvrščena med **ranljive vrste**.

Največje pa je število rastlin, ki spadajo med **redke vrste**. Te rastline sicer niso neposredno ogrožene, se pa pojavljajo v največ petih kvadrantih srednjeevropskega kartiranja (Slovenija je razdeljena na 613 kvadrantov). Za nekatere je pojavljanje potrjeno celo v enem samem kvadrantu. Tako najdemo v Sloveniji raznolistni osat in liburnijsko smetliko le na Mali Lazni, primorsko košeničico in skalni mleček pa le na Čavnu in Mali gori.

Med redke vrste spada tudi **bleščeči pelin** (*Artemisia nitida*). Pri besedici pelin najbrž vsi najprej pomislimo na nekaj grenkega. Pri tem imamo v mislih predvsem **pravi pelin** (*Artemisia absinthium*), ki ga je največ ob poteh, po grubljah ter nasipih in raste po vsej Sloveniji. Njegova domovina so stepe vzhodne Evrope in centralne Azije. Ker pa je bil že davno nazaj cenjen kot zdravilna rastlina, se je razširil po vsej Evropi in severni Afriki. V ljudskem zdravilstvu velja še vedno kot vsestransko učinkovita zdravilna rastlina, predvsem pa naj bi pomagal pri želodčnih, jetrnih in žolčnih težavah. Po Robu je pogost tudi pravi kraševce, **beli pelin** (*Artemisia alba*). Do pol metra visok polgrmiček zacveti šele pozno poleti in še dolgo v jesen kimajo njegovi v grozdasto socvetje nameščeni polkrožni koški.

Druge rastline s seznama imajo v Sloveniji **klasično nahajališče**, torej je bila vrsta tu prvič najdena in opisana. Na Čavnu ima klasično nahajališče kranjska bilnica. Spet tretje so zanimive zato, ker je tu **skrajna meja njihove razširjenosti**. Tako je npr. Poldanovec najbolj severozahodno nahajališče dinarsko razširjene travnolistne vrčice.

Alpski glavinec, ki se menda skriva nekje na Čavnu, in Kochov svišč z Male Lazne, pa sodita med najbolj ogrožene, **prizadete vrste**. Številčnost le-teh upada in ob nadaljevanju vzrokov ogroženosti lahko izumrejo. Naj

(foto Elvica Velikonja)

Vendar – vrnimo se k bleščečemu pelinu. Gre za južnoalpsko razširjeno rastlino, ki v Sloveniji ni ravno pogosta. Poiskali ga bomo na Čavnu, kjer ga je leta 1972 odkril Nemec K. Lewejohann, od takrat pa najdba ni bila potrjena. Najdemo ga še v Julijskih Alpah, in sicer na Črni prsti, pri Črnem jezeru nad Komarčo, v dolini Možnice pod Jerebico, na Rdeči Skali ob Mangartu in še malokje. Na Čavnu raste v družbi številnih mediteransko-montanskih, ilirskih in alpskih vrst, ki so v Trnovskem gozdu tudi sicer zelo pogoste.

Bleščeči pelin sem našla letos poleti v skalah na vzhodnem pobočju Čavna. Dotlej ga še nisem videla, da pa gre najbrž za to rastlino, je pričalo ime »bleščeči«. Blazine listov so se namreč v poletnem soncu srebrno bleščale, iznad njih pa so se dvigala do ped visoka stebela s kimastimi, v eno stran nameščenimi koški. Fotografirala sem ga, vzela primerek in nadaljevala z iskanjem. Našla sem ga le še na drugi strani te iste skale. Skupaj s fotografijo sem ga poslala prof. dr. Tonetu Wrabru, ki mi je sporočil, da gre res za bleščeči pelin in da ga je uvrstil v Ljubljanski univerzitetni herbarij!!

Ines, Petra, Ksenija in Hedeja na obisku pri bleščečem pelinu (foto Elvica Velikonja)

Od takrat sem bila na Čavnu še večkrat, njegovo vzhodno pobočje sem prehodila po dolgem in počez, vendar bleščečega pelina nisem našla nikjer več. Mogoče pa ga bo kdaj našla katera od učenk Botaničnega krožka OŠ Otlica, s katerimi sem bila pri njem na obisku že pozno v jeseni.

PRIZNANJE MEDNARODNEGA OLIMPIJSKEGA KOMITEJA ZA EMILA VELIKONJO

Leto 2001 je Generalna skupščina Združenih narodov razglasila za leto prostovoljcev. S tem je svetovna organizacija priznala velikansko etično, humano in moralno vrednost prostovoljnega dela nešteti ljudi po vsem svetu, ki s svojo bitjo vrhunsko opravljajo prostovoljno delo v korist družbe in človeka, brez pričakovanja plačila.

Tako se je ob letu prostovoljcev krovna svetovna športna organizacija, Mednarodni olimpijski komite, ki združuje mnoge športne organizacije, delujoče na prostovoljni osnovi, odločila, da nacionalnim olimpijskim komitejem nameni priznanja za njihove prostovoljce.

Olimpijski komite Slovenije odkrito priznava, da bi slovenski šport brez prostovoljcev težko dosegel takšno raven, kakršni smo priča danes v naši samostojni državi. Naključje je nanese, da leto prostovoljcev sovpada z deseto obletnico ustanovitve Olimpijskega komiteja Slovenije, in prav ob jubileju osrednje slovenske športne organizacije so priznanja – diplome MOK, podelili najzaslužnejšim amaterskim športnim delavcem. Med 40 prejemniki iz vse Slovenije je tudi Emil Velikonja s Predmeje.

Emil Velikonja se je od rane mladosti ukvarjal s športom in opravljal različne funkcije v različnih organizacijah in društvih. Že v osnovni šoli je bil predsednik šolskega športnega društva. Zgradili so travnato igrišče za roket na Otlici. Na Predmeji so s prostovoljnim delom povečali peščeno roketno igrišče in postavili koš za košarko. V mladinski organizaciji, katere predsednik je bil nekaj let, so organizirali turnirje v malem nogometu, tekmovanja v streljanju z zračno puško in pohode. V letih 1980 in 1981 so organizirali množične smučarske teke na Predmeji. Prireditve so bile v koledarju SZS. Bil je pobudnik in organizator tovrstnih tekmovanj. V letih med 1972 in 1979 je bil aktiven tekmovalac v smučarskih skokih, tekih in nordijski kombinaciji. Vseskozi je bil član upravnega odbora smučarskega kluba in nekaj let tudi njegov tajnik. V smučarskem klubu je opravil ogromno delovnih ur pri gradnji, vzdrževanju in plastifikaciji skakalnic v Tihi dolini na Predmeji. Leta 1976 so s prostovoljnim delom zgradili smučarski dom na Rupi na Predmeji. Na vseh tekmovanjih je opravljal pomembne naloge.

V letih šolanja na gimnaziji je pri občinski mladinski organizaciji vodil komisijo za šport. Dejaven je bil tudi pri organizaciji športnih aktivnosti v dijaškem domu v Ajdovščini. V študentski organizaciji na fakulteti je bil kot član komisije za šport zadolžen za zimske športe. Organizirali so rekreativna smučanja, smučarske tečaje in tekmovanja.

V letih, ko se je redno zaposlil, snega in zim pa ni bilo več, so ustanovili balinarski klub Korenina Predmeja. V klubu je prevzel tajniške posle. S prostovoljnim delom so zgradili dve balinišči. Klub je z dvema ekipama uspešno nastopal v občinski ligi. Leta 1987 je bila ustanovljena območna balinarska zveza, pri kateri je postal tajnik.

V letih 1986 do 1991 je aktivno sodeloval in tudi vodil nekatere športne aktivnosti na področju sindikalne organizacije v občini Ajdovščina. Leta 1996 je bil med soustanovitelji društva Gora. Takoj je prevzel tajniške posle. Leta 1997/98 je bil predsednik tega društva. Organizirali smo številna smučarska tekmovanja, pohode, kolesarjenja... Od leta 1998 dalje vodi demonstratorsko smučarsko skupino »Edmund Čibej«, ki uspešno nastopa po številnih evropskih smučiščih in sodi v sam vrh tovrstnih skupin v Evropi. Od ustanovitve leta 1987 dalje je tudi član odbora za telemark pri Smučarski zvezi Slovenije. Od leta 1979 dalje zbira gradiva, fotografije, dokumente in tudi eksponate o razvoju smučarskega športa v naših krajih. Omenjeno gradivo je uredil in je objavljeno v zborniku Mati Gora, ki je izšel ob 400 - letnici naselitve Gore. V smislu popularizacije športa je v preteklosti napisal tudi veliko športnih prispevkov, ki so bili objavljeni v različnih slovenskih časopisih.

Na koncu lahko ugotovim, da je Emil s prostovoljnim delom pri razvoju športa na Gori in tudi Gore same opravil neprecenljivo delo. Priznanje MOK-a, ki ga je Emilu - sedaj članu društva Gora, 4. decembra 2001 v Kopru podelil večkratni olimpijski zmagovalec Miro Cerar, bo imelo v vitrinah društva prav posebno mesto. Priznanje MOK-a, ki ga je prejel Emil, je namreč pomembno tudi za društvo Gora in celo Goro, zato mu v svojem imenu in imenu društva Gora čestitam.

Uroš Velikonja

Emilu je priznanje izročil zlati olimpijec Miro Cerar (foto Uroš Velikonja)

primorje

KAPELICE

O NEKATERIH OBNOVLJENIH IN NA NOVO POSTAVLJENIH ZNAMENJIH NA GORI

Nova kapelica Predmejo – Ruska kapelica

»Pod hišo, v kateri so stanovali - in še stanujejo - gozdarji, je bila okrogla jama. Okoli nje je bila speljana cesta, iz nje pa so se dvigale stopnice. Ob vrhu teh stopnic sta bili dve (ali morda le ena?) granati težkega kalibra, iz prve vojske. Nad njima, v bregu, pa je bilo znamenje... Na lesenem stebru je bila hišica in noter je bil Kristus. Steber, na katerem je bila kapelica, ni bil raven, je imel vžagane take poličke¹. In bil da je pobarvan. Znamenje da so postavili v prvi svetovni vojski...«

Tako se začne zapis o davni kapelici Predmejo v knjigi 'Znamenje na Gori' (F. Černigoj: *Znamenje na Gori*, str. 41)

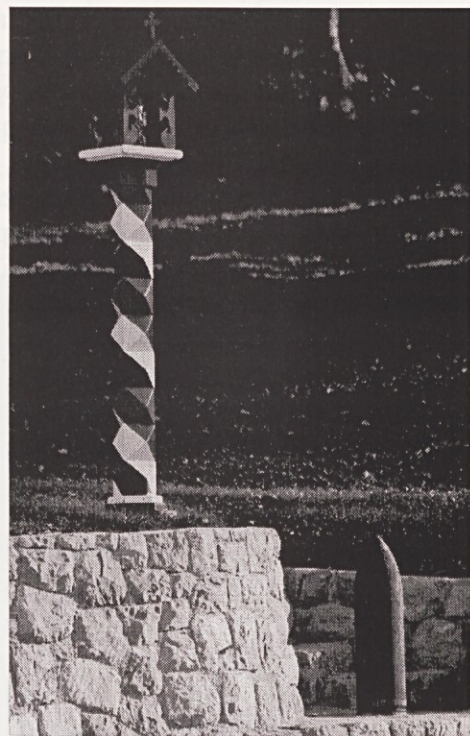
In od letošnjega poletja dalje (leto 2001) **Ruska kapelica** spet stoji na svojem mestu. Kako je do tega prišlo, nam bo povedal **Silvester Peljhan**...

GOZDARJI IN RUSKA KAPELICA

Predmeja je obdana z bogatimi gozdovi, ki so več stoletij nudili preživetje večini Gorjanov. Še več: Gora je s prostranimi gozdovi postajala zanimiva številnim trgovcem, ki so v lesu videli svoj tržno-ekonomski interes. Aktivno in načrtno gospodarjenje z gozdovi na tem območju se je začelo že v 17. stoletju (Pflamek) in se stopnjevalo z gradnjo gozdnih cest in odprtjem tega bogastva širši okolici. Planota je bila s cestami povezana najprej proti zahodu (Trnovo, Kromberk – Gorica) in šele kasneje je v gozd pripeljala cesta tudi s predmejske strani. Tako je Predmeja (takratni Dol) postala drugo pomembno izhodišče v osrčje bogatih gozdov Trnovske planote. Prav tu, na stičišču med Goro in Dolino, je bilo zgrajenih več objektov, vezanih na gozdarsko dejavnost. Predmeja je postajala pomembno gozdarsko središče s svojo upravo in dokaj avtonomnim gospodarjenjem.

S preselitvijo gozdarskih služb v Ajdovščino (leta 1969) je tudi pomen gozdarstva za Predmejo prišel usihati. Od avtonomnega obrata je tu po tem letu ostalo samo operativno središče.

Z novim zakonom o gozdovih (1993. leta) je bilo gozdarstvo razdeljeno na proizvodno operativni del – SGG Tolmin d. d., in nadzorno načrtovalni del – ZGS KE Predmeja. Po razdelitvi skupnega premoženja so objekti na Predmeji postali last SGG Tolmin. Predmeja, ki je od nekdaj pomenila pomembno kontrolno, svetovalno in plačilno mesto, je z novo organizacijo

(foto Urh Černigoj)

Župnik Matej Kobal, Silvester Peljhan in Franc Likar
(foto Albin Krapež)

postala za SGG Tolmin izhodišče v gozd, za Zavod pa del gozdnih površin v konceptu strokovnega načrtovanja. Danes, ko se z gozdom preživlja le še nekaj posameznikov, gozd zelo hitro izgublja v pridobitnem smislu, vse bolj pa se poudarja drugoten pomen gozdnih površin (rekreacija, izletništvo, študij odnosov v naravi...). Tej usmeritvi naj bi vse bolj sledilo tudi gospodarjenje z gozdom.

Na žalost je današnja organizacija gozdarstva pozabila na kompleksnost gospodarjenja. SGG Tolmin se kot delniška družba mora obnašati racionalno in denar nalagati v kapitalsko koristne naložbe, Zavod za gozdove pa z novimi, četudi zanimivimi načrti, ostaja brez finančne moči. Temu sledijo tudi odnosi do vrednot, ki so dolga leta nastajala s trdim delom naših prednikov.

Predmeja ima poleg številnih naravnih zanimivosti tudi kulturno dediščino, povezano z gozdarstvom. Tokrat bi rad predstavil obnovljeno **Rusko kapelico**.

Prvotno znamenje so postavili ruski vojaki leta 1917, ko so bili kot vojni ujetniki na prisilnem delu prav na tem območju. V tem obdobju so gradili vodovod od Slokarjev proti Trnovemu, upravljali s transportnimi žičnicami, ki so vozile vojaško opremo iz Ajdovščine oziroma Logatca ter opravljali razna druga dela v zaledju soške fronte.

Kapelica je bila zgrajena v slogu pravoslavne arhitekture in simbolično obarvana v barvah ruske zastave (rdeča, bela, plava). Poleg kapelice je bila v opornem zidu vgrajena tudi granata (topovski izstrelek), ki je simbolično ponazarjala grozote prve svetovne vojne.

Dotrajano kapelico so po naročilu gozdarja Villanija (po rodu iz Južne Tirolske) leta 1935 obnovili. Enako je izdelal mizarski mojster Edvard Likar – Jurjevski z Dola.

Po letu 1950 je kapelica ponovno razpadla. Zrušil se je tudi oporni zid in z njim temeljni spomin na prvo svetovno vojno. Križ, ki je bil nameščen v kapelici, je po srečnem naključju dobila Angela Paglovec in ga dolgo časa hranila pri sebi doma. Z njo je potoval s Predmeje na Trnovo, v Idrijsko Belo, v Bovec in nazaj na Otlico (službena mesta njenega moža Ludvika Paglovca). Ko je zgodbo o križu pripovedovala takratnemu otliškemu župniku g. Vetrihu, se je ta tako navdušil, da ga je po nekajkratnem pregovarjanju od gospe Angele dobil v hrambo. Z novo zgrajeno kapelo na Predmeji je potujoči križ dobil ponovno mesto v »rojstni vasi«.

Z obnovitvijo znamenja smo tudi gozdarji želeli simbolično dodati kamenček v mozaik 400-letnice naselitve Gore. In kako smo delali?

Dogovor in idejne rešitve smo uskladili s poznavalci prvotnega stanja kapelice (Franc Likar, Albin Krapež, Ignac Velikonja).

Gradbena dela sta v celoti opravila kamnoseška mojstra Jože Krapež – Pepi in Viktor Krapež – Viko, brata iz Ojstrice na Otlici.

Kapelico je po spominu oblikoval in v celoti izdelal gozdar Franc Likar – Bratinc.

Križ v kapelici je izdelal Franc Rupnik – Kališki s Križne Gore.

Granato je priskrbel Albin Krapež, ki je tudi vseskozi z idejami in delom sodeloval pri obnovi.

Kljub nekaj zapletom nam je uspelo še pred uradno proslavo ob 400-letnici Gore dela zaključiti.

V četrtek, 30. avgusta 2001, smo se v sončnem jutru zbrali okrog otliškega župnika Mateja Kobala, ki je po kratkem nagovoru blagoslovil obnovljeno znamenje. Po ubranem petju domačink smo se preselili k polni mizi dobrot. Ob mikavnih štrukljih Irene Velikonja in bogatih pogrinjkih, ki jih je pripravila Majda Krapež, smo slovesnost zaključili z dišečo kavo Milene Velikonja.

O novih idejah in nadaljnjem vključevanju gozdarstva za novodobne potrebe ljudi kdaj drugič.

Na koncu naj se zahvalim vsem, ki ste kakorkoli prispevali k obnovi.

Posebna zahvala gre Albinu Krapežu za bodreče vzpodbude in vsestransko pomoč.

Silvester Peljhan

OŽIVLJEN SPOMIN NA TRAGIČNO UMRLEGA ALOJZA BLAŠKA

Gor zadaj za Predmejo, od Rupe gor proti Zakrogu, ob Spodnji Kozjestenski cesti, je nova kapelica... Postavljena je v spomin na tragično smrt Alojza Blaška...

Igor Polanc – Podgrivski o postavitvi kapelice in o davnem tragičnem dogodku takole piše...

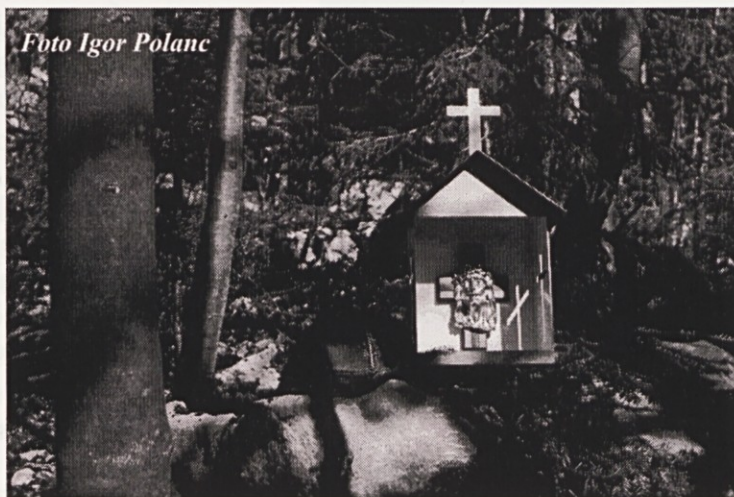
Kapelica smo postavili v spomin na mojega pradedu Alojza Blaška, rojenega 26. junija 1865 na Dolu (današnji Predmeji). Pobudnik nove kapelice sem bil podpisani, od začetka do njene postavitve pa mi je ves čas pomagal Silvester Blaško – Sléku, saj je bil pokojni Alojz Blaško tudi njegov praded.

Na mestu, kjer stoji kapelica, je Alojz Blaško tragično umrl. Kako se je to zgodilo?

6. julija 1919. leta sta se moj praded in njegov sosed Alojz Čibej – Gmajnčar odpravila proti Kozji steni raubšicat. Domov se je vrnil le Gmajnčar.

Alojza Blaška so našli šele po kakih desetih dneh, ko je truplo v poletni vročini že skoraj razpadlo. Pri odcepu Spodnje Kozjestenske ceste proti Zakrogu. Bil je ustreljen. Denarja od prodane krave, ki ga je imel s seboj, ni bilo več.

Ustreljeni je zapustil pet sirot: mojo staro mamo Marijo – Mico Podgrivsko; Antona – Tuneta Blaškuga; Pepo; Ivanko Toniškavo; in Alojzijo, ki je imela komaj šest let. Mati je otrokom umrla že kaki dve leti prej.

Sodni izvedenec je uradno ugotovil, da gre za samomor, česar pa ni verjel nihče, ki je Alojza poznal...

Za 1. november 2001 smo šli moja mama Albina (pokojnikova vnukinja), Silvester Blaško ter jaz, da uredimo okolico novega znamenja. Našli smo izredno velik čevelj in sklepali, da je bil njegov lastnik prav Alojz Blaško, saj je bil visok in močan mož. Čevelj smo vzeli s sabo domov in ko ga je mama čistila, je v njem našla kost opetja...

Znamenje smo postavili kot spomin na tragični dogodek. Da se ne bi pozabilo...

Igor Polanc – Podgrivski

BAR NA OTLICI

BRUNA LIKAR s.p.

tel.: (05) 36 49 616

Pri Bruni dobite časopis GORA in vodnik POT PO DOLU GOR IN DOL

DRUŠTVO PODEŽELSKIH ŽENA PREDMEJA JE ROJENO

Gorjanske ženske tudi pred novim letom niso mirovale. Zdaj, ko so registrirane kot društvo, so še bolj polne elana. Odmeven je bil predvsem njihov nastop na dvodnevni prireditvi (20. in 21. decembra 2001) v avli Kulturnega doma v Novi Gorici po geslom 'Lahko prehodiš pol sveta, najboljši kruh se peče doma'. Šlo je za kulinarčno popotovanje med tradicionalne goriške jedi božičnega časa pod organizacijskim vodstvom Turistično informacijskega centra Nova Gorica, Kmetijsko gozdarske zbornice Nova Gorica in sodelovanjem podeželskih žena Goriške. Na osrednji prireditvi so se kot govorci zvrstili župan Občine Miren-Kostanjevica Zlatko Martin Marušič, Direktorica KVZ Nova Gorica Darinka Blažica, državna sekretarka na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Vida Čadonič Špelič ter direktorica Urada za enake možnosti Mira Olup Umek.

Na predstaviti društev podeželskih žena z Goriške so kot posebne gostje že drugič zapored sodelovale tudi predmejske žene. Predstavile so se z ljudsko pripovedko Spaka Kulaka, medtem ko so klekljale, špice so seveda postavile na ogled, kot tudi tipična božična peciva in jedi, med katerimi je pokuševalce navduševala koleraba. Predstavitveni prostor je bil urejen v skladu s temo predstavitve, torej tudi s krušno pečjo... Njihov nastop je bil, brez lažne skromnosti, najboljši!

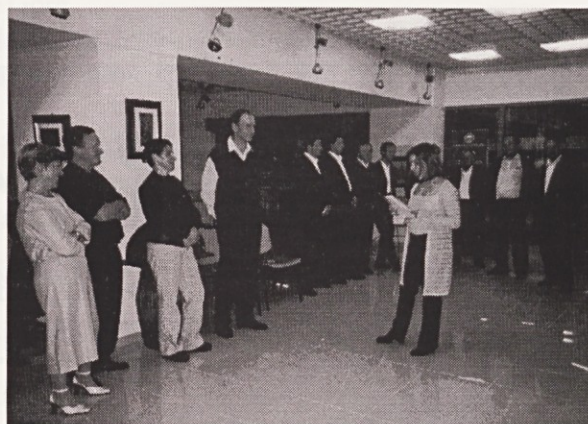

(foto Linda Kogoj)

PREROŠKOST MARJANA ČERNIGOJA

V galerijskih prostorih Mercatorjevega nakupovalnega središča na Kromberku pri Novi Gorici je konec septembra postavil na ogled svoje varjene in brušene umetnije Marjan Černigoj z Otlice, ki smo ga podrobneje predstavili v 11. številki časopisa Gora ter v zborniku Mati Gora.

Marjan, član likovnega društva Goriška paleta, je svoja dela predstavil v treh opusih: Pripoved, Izpoved, Napoved. Prav napoved svetovnega šoka, napada teroristov na dvojčka v New Yorku se zrcali iz nekaterih njegovih del. Odprtje je bilo dobro obiskano in zanimivo najmanj po dveh stvareh: Marjana Černigoja je kot umetnika (in očeta) predstavila kar hčerka, po dolgih letih pa se je spet oglasil gorjanski oktet, ki ga je tudi za to priložnost pripravil Filip Vidmar - Štulski.

(foto E. Pelicon)

NEAPELJČANI NA SINJEM VRHU

Akademski slikar Klavdij Tutta povezuje s projektom Slovenija odprta za umetnost umetnike z različnih koncev sveta. V ta mozaik polagajo svoje kamenčke tudi udeleženci likovne delavnice Evropske metropole in svetovni likovni centri. Tokrat so v sinjevrški atelje prišli likovni ustvarjalci iz Neaplja. Pot k nam sta jim pokazala italijanski likovni kntik Enzo di Grazia in Giovanna Lisa, kustosinja galerije iz Pordenona. Povzemamo misli kritičarke Anamarije Stibilj Šanj.

Sinji vrh nam tokrat ni odprl pogleda le do beneških lagun, ampak mnogo dlje, na jug Italije, v mesto Neapelj. Na specifični kulturi in tradiciji ob določenih težnjah in smernicah tamkajšnjega študijskega izpopolnjevanja so zrasli številni umetniki ter se dokončno izoblikovali vsak v svoji likovni govorici.

Ustvarjalnost **Anne Crescenzi** je ekspresivno naglašena. Njene forme izhajajo in spominjajo na človeški lik, ostajajo pa nekje na meji med spominom in realnostjo.

Likovna govorica **Maria Lanzioneja** je popolnoma abstraktna, a v njej je zaznati prostor in čutiti misel na vizualno izkušnjo.

Dela **Antonia Manfreda** odlikuje čistost forme. Ta je z geometrijskim naglasom zreducirana na bistvo in učinkuje celo mimalistično. ... A bogastvo in prepričljivost stvaritve sta pogosto skrita v preprostosti.

Slikarsko izpovedovanje **Rosarie Matarese** se nadaljuje v kiparskem snovanju in obratno. Materialnost forme dobi protiutež na dvodimenzionalnem slikovnem odru. Tako se zastavljena likovna pot nadaljuje v drugačnem, sorodnem mediju.

Luciano Scateni je izrazit kolorist. Med številnimi barvnimi nanosi išče sozvočja in med njimi ustvarja pravo harmonijo. Pestra paleta pa je primerna tudi za pričaranje igre nasprotij.

Gianni de Tora na izbrani dvodimenzionalni površini s pomočjo barve pričara nove prostorske iluzije. Barvna žarenja so tako močna, da celo presegajo okvir načrtanega razumskega zasnovanega polja.

Likovnim ustvarjalcem iz Neaplja so se je na srečanju pridružili tudi domači avtorji **Peter Abram, Jure Cihlar, Klementina Golja, Ivo Mršnik in Andrej Pavlič**.

Tudi Napolitani so pustili spomin na Sinjem vrhu (foto Edo Pelicon)

MENJALNICA - TRAFIKA

Zvonka

BORZNO POSREDOVANJE

C2, AJDOVŠČINA, TEL.: (05) 3689 077

- vedno ugodni tečaji tujih valut
- odkup in prodaja delnic podjetij in PID-ov
- prepričajte se, da je pri ZVONKI postopek najhitrejši in najugodnejši
- sočasno lahko izbirate med bogato ponudbo usnjenih izdelkov

PRI ZVONKI DOBITE ČASOPIS GORA IN ZBORNIK MATI GORA

HERMAN BIZJAK – 70 LET

Kdo bi si mislil, da si je Herman Bizjak, ta vitalni možak mladostnega videza, naložil sedmi križ. Hermanu - Erminjotu, ali tudi Francozu, kot mu tudi pravijo, ob obletnici iskreno čestita uredništvo časopisa Gora z željo, da bi še dolgo prepeval, lovil in uresničeval svoje ideje. Herman si je omislil izvirno praznovanje, tako svojega jubileja kot jubileja Gore, kar lahko preberete v članku Katje Željani, ki ga ponatiskujemo iz Primorskih novic.

“V ta zavetni kraj je našel pot prvi Gorjan, lovec Štefan Bizjak. Od tistega dne so že štiri stoletja poniknila v votlo Goro, kraju pa se še danes reče Bizjaška vas,” je zapisano na spominski plošči*, ki jo je Herman Bizjak iz Tihe doline prav na svoj 70. rojstni dan odkril v spomin na svojega prednika. Tako je na svoj način počastil tudi visok jubilej Gore.

Letošnji 25. julij je bil za Hermana Bizjaka nekaj posebnega, saj praznovanje 70. rojstnega dne nikakor ni mačji kašelj. “Na ‘fešti’ se je zbralo kakšnih 40 ljudi, med njimi so bili tudi stari prijatelji iz pevskega zbora, s katerimi smo prepevali več ur. Dogodek pa smo izkoristili tudi za odkritje spominske plošče mojemu predniku Štefanu Bizjaku, lovcu, ki ga je pot na Goro pripeljala že leta 1601, torej prav takrat, ko zgodovinske kronike omenjajo prvo poselitev Gore,” pravi Herman, ki je kar 36 let živel v tujini, največ časa v Franciji. “Priznati pa moram, da sem imel veliko domotožje, zato sem se v Slovenijo vsako leto vračal dvakrat ali trikrat. Ti kraji so mi zares pri srcu, zato sem se pred skoraj desetletjem za vedno vrnil na Goro in si tu zgradil hišo.”

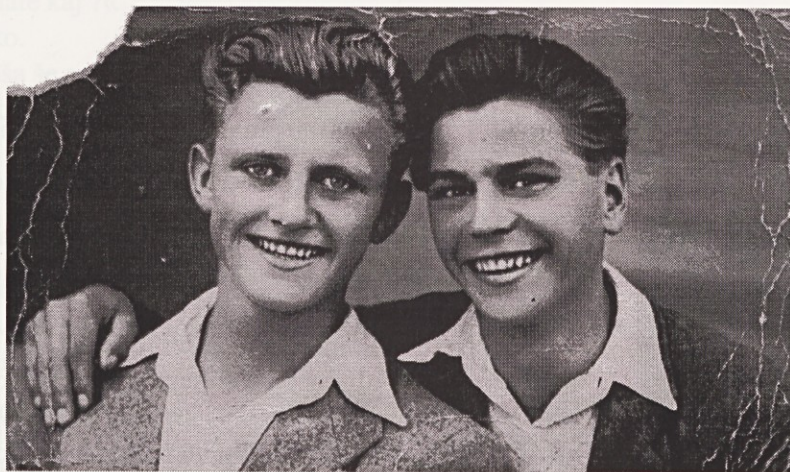
Hermanova domačija, kjer je nekoč stala celo cerkev, je prav zares nekaj posebnega, saj jo obdajajo zanimivi pomniki dogodkov iz preteklosti Gore. Poleg pravkar odkrite spominske plošče v spomin na enega prvih Gorjanov si je pri Bizjaških mogoče ogledati tudi zanimivo kapelico svetega Jožefa, ki so jo zgradili pred devetimi leti. “Takrat se je pri nas zbralo 200 ljudi, za katere smo skuhalo golaž, meso zanj pa je prispevala 80 kilogramov težka divja svinja, vino pa je teklo iz skale.” Da, celo to je mogoče, saj je Herman svoj novi dom domiselno uredil in opremil. Kreativnih idej mu ne manjka, za prihodnje leto pa ima že precej načrtov. Takrat bo namreč praznoval desetletnico vrnitve v domovino, zato se bo njegovi bogati zbirki eksponatov najverjetneje pridružil še kakšen nenavaden primerek.

* Besedilo, ki je na plošči, je napisal Franc Černigoj

(foto iz arhiva H. Bizjaka)

FOTOGRAFIJA - NEMA PRIČA

*(foto iz arhiva
Izidorja Krapeža)*

Ena od fotografij iz prvega prispevka o Polhavi družini je dobila nadaljevanje. Le zelo pozorni bralci so morda opazili, da je portret Viktorja Bizjaka izrezan iz večje fotografije, da je na fotografiji videti še delček ušesa nekoga drugega. Celo sliko, čeprav je kar precej zdelana, ima v lasti Izidor Krapež, ki živi v Dobrovem v Goriških Brdih in ki se je seveda skupaj z Rudolfom – Viktorjem Bizjakom fotografiral, seveda še preden je Viktor pobegnil čez mejo in se je za njim izgubila vsaka sled, pravzaprav še preden sta se njuni poti razšli. Naslednja fotografija Viktorja Polhavega in Doreta Mandrškega, pa tudi več drugih mladih fantov z Gore in od drugod, prikazuje še skupaj. Nastala je leta 1947 nekje v Idriji, na tečaju za zidarje. Izidor Krapež nekatere na sliki pozna, drugih pač ne in morda bo seznam udeležencev tečaja dopolnil tudi kdo od bralcev. Viktor je četrti z leve (za njim je fant s klobukom), četrti z desne v zadnji vrsti je Rafael Kovšca iz Gozda, drugi z desne Franc Vidmar – Taloški, prvi sedeči je Izidor Krapež – Mandrški, ob njem na levi Vincenc Likar – Podlazarski. Nekateri so sicer postali in ostali zidarji, drugi pač ne.

*(foto iz arhiva
Izidorja Krapeža)*

Tudi Izidor Krapež – Doro Mandrški ima svojo zgodbo, ki ga je odpeljala z rodne Gore v beli svet. Po nekajmesečnem tečaju je Doro prišel bližje domu, na Col, kjer so gradili šolo. Potem se je s skupino preselil v Postojno, kjer so zidali vojašnice, pa na Rakek in še kam, dokler ni zašel med miličnike, takoimenovane industrijske miličnike, in to v Trbovlje (leta 1948). Kmalu so ga poslali v šolo za miličnike v Begunje in na Gorenjskem (Kranj, Jezersko...) je ostal do leta 1955, ko je bil premeščen v Brda. Na Dobrovem si je ustvaril družino in tudi dočakal penzijo...

DRUŽINA BIZJAK – POLHAVI S PREDMEJE

ivan bizjak

nadaljevanje

V prejšnji številki smo podrobneje spoznali življenjski zgodbi dveh članov Polhave družine (Viktorja in Janka). Tokrat se posvečamo samo enemu, Alojzu. Veko so mu pravili. Bil je najstarejši od živečih otrok, saj je prvorojeni Jožef kmalu umrl.

Alojz Bizjak v Franciji leta 1945
(Foto iz arhiva Ivana Bizjaka)

Alojz - Veko se je rodil 25. maja 1915, umrl aprila 1983. Poročen je bil pri Pergarjevih s Faniko (Fanko), ki je umrla 26. decembra 1993. Imela sta tri otroke: Mileno, Jožeta in Franca.

Veko je služil italijansko vojsko in leta 1943 so ga Angleži zajeli na Sardiniji. Kot ujetnik v činu starega vodnika je do leta 1946 delal na letališču v Franciji. Po prihodu domov se je leta 1947 poročil in obnovil hišo Pri Pergarjih, ki je med vojno pogorela. Zaposlil se je v gozdu, po upokojitvi pa je delal kot zidar in tišler.

Veko je bil velik humorist, precej njegovih anekdot je objavljenih v Černigojevi knjigi *Mož in čemerika*, še veliko pa jih je v spominih nanj. Objavljamo dve anekdoti iz omenjene knjige, nekaj spominov njegovega brata Ivana – Janka, ter nekaj anekdot, ki jih je povedal Bojan Bizjak.

Bolezen

Fanka je bila bolna in je ležala v sobi že več dni. Veko ji je prinesel čaj in se začel z njo pogovarjati: »Veš kaj, Fanka. Če bi ti umrla, katero žensko mi bi priporočila, da vzamem, saj ti bolj poznaš sosede kot jaz?«

Fanka je še isti dan vstala in prala, kuhala ter pometala, kot da ji nikoli nič ni bilo.

Župnik

Na pokopališču. Leta 1973. Tata je naročil spomenik za pokojno mamo. Ko ga je izdelovalec pripeljal, ga je le razložil ter odšel. Z Vekom sva ga šla postaviti. Ker pa so bili kosi precej težki, je Veko za pomoč poprosil še Berteta. Vsi trije smo vzbudili pozornost župnika, ki ga je bila radovednost pripeljala na pokopališče. Veko mu reče: »Se je prow, de ste pršli, v štirih bo šlo lažje.« Berte in jaz sva nosila zadaj, Veko in župnik pa spredaj. Toda Veko je župniku namenil le malo kolca, tako da je le-ta nosil skoraj vso težo...

Ko je župnik odšel, se je Veko smejal in rekel: »Drugič ne bo več hodil gledat, kaj delamo.«

Vol Lisec

Veko je vozil drva v Ajdovščino, s svojim volom Liscem, nazaj pa hrano za družino. Velikokrat se je zaustavil pri kaki trgovini ali gostilni ter rekel: »Kupil bi štruco kruha in liter vina.« Od tega je polovico sam pojedel in popil, pol štruce pa je namočil v vino ter dal Liscu, da polize. Tako sta bila dosti hitreje doma kot sicer.

Češarki

Veko je delal v gozdu. Glih usedel se je, da pomalica, ko pridejo izletniki. Da grejo na Golake, so rekli, in se z Vekom zapletli v pomenek. Se ozirajo okrog po smrekah in jelcah in eden vpraša Vekota: »Zakaj eni storži na smrekah dol visijo, drugi pa so obrnjeni gor?« Veko je možu, ki očitno ni ločil med smreko in jelco, takole odgovoril: »Ja, veste, če vsadite češarek, obrnjen dol, bodo viseli dol z vej. Če ga vsadite, obrnjenega gor, bodo na vejah stali kot vojaki...«

(*Mož in Čemerika*, str. 125)

Zemlja

Veko je šel v Ajdovščino na občino urejat dokumente za otroško doklado. Ko uradnica vse popiše, ga še vpraša: »A zemlje imate kaj ?«

»Neč!« odgovori Veko.

»Ma prav neč?« vpraša še enkrat uradnica.

»Če vam pro po pravici povem, glih učiri sem jo prnjesu Fanki za en teglc damó...« (*Mož in Čemerika, str. 153*)

Ej, Veko Veko. Še kot sedmošolec sem mu rad prisluhnil, kadar jih je stresal – kar tako, z večno cigareto v ustih in klobukom na glavi, medtem ko je metal malto na kamnita rebra hiše.

Bratstvo in enotnost

Ti, včeraj sem nekaj vozil tam nad Jozljevo jamo. Megla je bila in skoraj tudi že tema, pa slišim neke čudne zvoke tam doli v jami. Popravim si klebuk, še enega prižgem in grem prav do roba jame. Pa slišim, da dela tam v jami 'pek, pek, pek, pek, pek, pek'... Posvetilo se mi je, da je tam eden z mopedom. V jami, in zdaj ko je megla in že skoraj tema! Nič, grem tja dol po brzini in si spotoma mislim, da je najbrž kakšen falil cesto in je potreben pomoči. Pa pridem tja dol in vidim, da se izpod mopeđa kobacasta R. in Stevo. Pomagal sem jima zvleči nov moped na cesto.

Tako, vidiš, je šlo bratstvo in edinstvo v Jozljevo jamo.

Čudna kava

Naša Fani se ni počutila dobro, pa me je prosila, naj ji skuham kavo. Kdo se spozna na te njene lonce! Pa sem jo začel spraševati, kje ima to in ono, mlinček za kavo, pa kavo. Počasi najdem mlinček in tudi plehnato škatlo, v kateri je zarožljalo, ko sem jo potresel. Vzamem ven, črno je bilo, zrnato tudi, bolj na trdo je šlo v mlinčku, pa sem malo bolj pritisknil in zmlel do konca. In tisto potem skuham. Črno je bilo, kot prava kava je bilo črno, le po zažganem lesu je smrdelo. Fani se je malo šobila, ko je tisto reč pila, ozdravila pa je, ozdravila. In veš, kaj sem skuhal? Patnošter!

Pralni stroj

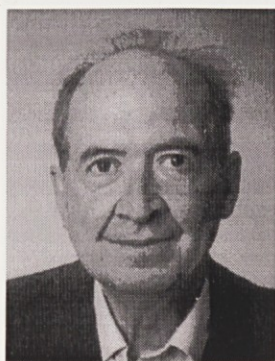
Gozdni delavci so pred upravo čakali na razvoz po deloviščih in se pomenkovali o novotarijah, ki so v sedemdesetih letih prihajale v hišo. Kar nekaj se jih je pohvalilo z novimi pralnimi stroji in se seveda pri tem pomenkovalo še o pralnih praških. Veko je imel tega hvalisanja dovolj in jim je rekel, da ima tudi on pralni stroj doma. Nejeverno so ga pogledali, pa jim je hitro razložil: »Dela na kombinirane praške!«

Fani je namreč proti bolečinam pogosto jemala kombinirane praške...

Zapisal Bojan Bizjak - Zakalski

MILOŠ LIKAR

miloš likar

Ker sem stalni sodelavec Časopisa o Gori, Gorjankah in Gorjanih in tudi moj rod izhaja iz teh krajev, me je urednik povabil, da napišem spomine na svoje prednike in povem tudi nekaj o sebi.

Moji predniki izhajajo s Kovka. Dedu Francu in materi Mariji, rojeni Bolčina, se je rodilo sedem otrok. Stanovali so v hiši, pokriti s slamo. Zanimivo je povedati, da je točno čez njihovo parcelo tekla meja med Kranjsko in Goriško deželo. Tod sta živela dedek in babica s svojo obilno družino, in to samo deset let, kajti hišo na Kovku sta prodala. Kupil jo je sorodnik Šmonč - Likar; tudi ta se je pozneje odselil, in sicer v Celje.

Ded Franc je bil izredno podjeten čevljar. Ni le popravljajl čevljev, temveč jih je tudi izdeloval in potem prodajal. Bili so kakovostni in ustrezali so potrebam domačinov, ki so se morali neprestano vzpenjati po strmih hribovju, polnem ostrorobih kraških kamnov. S svojimi izdelki je postal znan v bližnji in daljni okolici. Navezoval je tudi poslovne stike s Trstom in Gorico. Vasica na Angelski planoti mu je tako postala pretesna.

Bilo je leta 1907. Družina se je preselila v Ajdovščino. Po pripovedovanju starih stricev in tet sta z ženo Marijo otroke prenesla v novi dom kar na hrbtu, in to v košu za nošenje sena. V Ajdovščini je bilo za njihovo domovanje že vse pripravljeno. Podjetni ded je kupil pred tem na sedanji Gregorčičevi cesti hišo, za katero je stala čevljarska delavnica; tod je zaposloval več kot deset delavcev, odvisno pač od sezone. Delali so ves dan, stara mama pa je zanje kuhala. Nekaj korakov naprej v Repičevi hiši, še vedno na Gregorčičevi cesti, si je stari oče uredil trgovino. Vodil naj bi jo njegov sin (moj stric) Polde. Premislil si je in se je šel raje "učit" za učitelja. Naša rodbina je leta 1920 veljala za najbogatejšo ajdovsko družino.

Kmalu za tem so se odločili za odhod v Jugoslavijo. Svoje premoženje jim je uspelo prodati. Italijani so namreč začeli preganjati vse, kar je bilo slovenskega. Nevarni so jim bili zlasti domači slovenski učitelji, duhovniki in bogatejši trgovci. Preselili so se v Celje in tam kupili hišo na Vodnikovi ulici 11. Štiri leta kasneje pa so se dokončno naselili v Ljubljani. Podjetniška kri našega deda se je nadaljevala tudi pri njegovih otrocih, mojih stricah. Dva sta bila trgovca, dva učitelja, eden vulkanizer, kar je bil redek poklic za tiste čase. Teta je bila lastnica trgovine, moj oče pa lastnik usnjarsko-galanterijske delavnice, ki pa je kasneje propadla. Potem se je zaposlil kot trgovski potnik. Po vsej kraljevini Jugoslaviji je prodajal usnje. Bil je tudi delničar mokronoške tovarne usnja in tovarne usnja Martinušič v Ljutomeru. Otroci mojih stricev in tet so v svoji dejavnosti in pridnosti še bolj napredovali. V oklepaju bom navedel nekaj njihovih poklicev (inženir, živinozdravnik, profesor, dva novinarja). Večina jih je v pokoju, nekaj jih je že umrlo. Najmlajši njihovi potomci, v glavnem vsi z univerzitetno izobrazbo, so prekoračili petintrideseto leto.

Vsi potomci radi obiskujemo Goro, čeprav je minilo že skoraj sto let, odkar se je rodbina izselila iz teh krajev. Zdaj raste že četrti rod. Tudi ta čuti, da so njihovi davni predniki živeli tod.

In kaj naj ob koncu povem še o sebi?

Oktober je minilo 50 let, odkar sem diplomiral na pravni fakulteti v Ljubljani. Nekaj let za tem sem delal v raznih pravnih službah in opravil ustrezne pravne izpite. Med drugim sem bil tudi sodnik za prekrške, in to v Kranju. Z novinarstvom sem se začel ukvarjati leta 1956, ko sem se zaposlil na Radiu Ljubljana. Zanjih 36 let pa sem delal na Gospodarskem vestniku. V glavnem sem pisal o gospodarstvu. Pred več kot desetimi leti sem se upokojil.

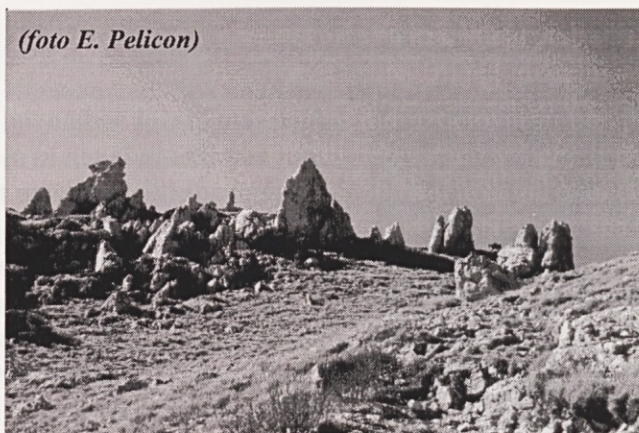
V zadnjih petinštiridesetih letih sem napisal več kot tisoč člankov, reportaž, komentarjev, podlistkov in ne vem še kaj. Mnogi od teh so navedeni tudi v vzajemni bazi podatkov Cobis.

Posezimo še malo nazaj v zgodnejša leta. Med vojno sem bil zaprt na ljubljanski policiji. Pretepala sta me dva brata policaja in mi grozila s smrtjo. Bila sta plačanca okupatorja, doma iz Borovnice pri Ljubljani.

V letu 1945 sem stopil v JLA. Tam sem skoraj dve leti poučeval oficirje ruščino. Tega jezika sem se naučil med vojno. V Zagrebu sem opravil strokovni izpit za predavatelja.

Poročen sem že več kot 42 let. Moja žena Darinka je po poklicu slavistka. Tudi njen rod izhaja iz krajev pod Čavnom - oče Ivan Stegovec je doma iz Lokavca.

(foto E. Pelicon)

SPOMINI NA TEŽKE ČASE

marija (marica) čibej – vidmar (obrezenška)

Rodila sem se na Predmeji 15. avgusta 1924, materi Ivani Polanc in očetu Ignacu Čibeju. Ranega otroštva se ne spominjam. Imela sem samo eno sestro Stanislavo (Slavko). Bila je 15 mesecev starejša od mene.

Pri šestih letih sem začela obiskovati prvi razred italijanske osnovne šole na Predmeji. Tedaj sem že bila sposobna pasti krave, včasih skupaj s sestro. Tega nisem preveč rada počela, ker sem bila preveč boječa in sem se na gmajni pogosto jokala. Bila sem tudi precej bolna. Življenje naše družine je bilo skromno, vendar smo za razliko od mnogih drugih družin imeli vsaj dovolj hrane. Moja mama je bila zelo delavna ženska. Posejala je štiri vrste žit, tako da smo imeli tudi domači pšenični kruh. Tudi na Gori je vse lepo zorelo – danes ni več tako. Prekrmili smo tri do štiri glave živine in po dva prašiča na leto. Mama je imela rada kokoši, tudi

po 50 jih je kokodakalo naokrog. Otroci iz revnih družin, pa tudi njihove matere, so prihajali prosit hrane in nikoli niso odšli od hiše praznih rok. Moj oče je bil tudi priden in dober mož. Denarja pa ni bilo, saj je vladala velika brezposelnost. Po italijanskem pravilu tudi nisi dobil zaposlitve pri nobenem podjetju, če si imel kravo v hlevu. Da je bila kakšna lira pri hiši, je šel oče tu in tam v gozd in prodal drva ali hlode. V trgovini smo kupovali koruzni zдроб za polento, sladkor, sol. O kavi ni bilo govora. V neposredni bližini mojega doma je bila majhna trgovina, Na Hribu pri Žipanovih se je reklo. Če je mama dobila kakšen obisk, me je poslala tja po za pol lire kavinih zrn. Ker je bilo premalo za tehtanje, je trgovka, teta Mica, kar odštela zrna.

Z odraščanjem sem vse bolj pomagala pri vseh domačih opravilih, kar se je nadaljevalo tudi po koncu šole. V začetku 1943. leta, ko so prišli partizani organizirat terenski odbor OF, sem postala članica ter vneto delala za našo vojsko. Kmalu sem bila izdana in 7. aprila so se na mojem domu že pojavili fašisti iz tržaške kvesture, v spremstvu karabinjerjev, ki so službovali na Gori. Odpeljali so me v Trst, v zapor (jezuisti). Tam so me zasliševali in pretepali. Bili sva skupaj s sestro. Po nekaj tednih so me iz Trsta premestili v Zdravščino (Sagrado) pod Gorico, kjer sem ostala dva meseca, nakar so me prepeljali v logor v Nizko Italijo (Alatri Frasinone). Po polomu Italije sem pobegnila in se v treh dneh priklatila do moje tete Angele (Obreznške), ki je živela v Trstu. V tem času so potekale pri Gorici hude bitke med partizani in Nemci. Ko so se končale, je teta odšla na Predmejo in mi od partizanske komande prinesla prepustnico, da sem se lahko vrnila domov.

A s tem se gorje ni končalo, pod nemškim jarmom je bilo še huje. Da, človek bi lahko brez konca in kraja pisal, pa ne bi mogel vsega povedati. Na kratko bom opisala en primer, ki je bil za našo družino morda najhujši.

Bilo je 11. oktobra 1944, ko nas je v zgodnjih jutranjih urah zbudil kričeči glas: »Ustante, ustante!« Najprej se dvigne iz postelje oče, za njim še jaz. Na vratih je bil sosed Jože (iz Podklečeta): »Pojdimo v gozd! Nemci so že pri gozdni upravi Predmejo in se že spopadajo z našimi!« In res je že bilo slišati pokańje. Hitro sem zakurila in pristavila že kuhano mleko, da se malo ogreje, in zraven nalomila koruzno pogačo. Nato smo odšli v gozd, Bela griža so pravili temu kraju. Spotoma se nam je pridružil 16-letni bratranec Mirko iz Tanove obreznške hiše. Pod kamnito streho je oče zakuril ogenj. Od ene strani je peklo, od druge mrazilo, tako da sem v tem hladnem jesenskem jutru drgetala od straha in mraza skupaj. Okoli poldneva smo se skozi malinčovje in grmovje priplazili na vrh Debelega vrha. Zagledali smo Predmejo, prekrito z dimom gorečih hiš. Kot da bi gledali morje! Naenkrat zaslišimo zbeگان polotroški klic: »Mama, mama!« Planila sem v jok, saj sem ugotovila, da prihaja iz smeri našega doma. Bile je moj bratranec Boris, ki je smrtno ranjen umiral v sosedovi meji. Nekajkrat je še poklical mamo in nato ugasnil. Bil je sirota brez prave mame, njegova stara mama pa ni vedela, kje je, saj so se vsi skušali skriti pred smrtno nevarnostjo. Kot da nas je Boris opogumil, smo se pomaknili bliže domu, do smrečja, kjer smo postali. Slišati ni bilo ničesar in nismo vedeli, kaj naj bi napravili. Mirko se je odločil, da bo šel pogledat domov – našel je zapuščeno pogorišče in ob vrnitvi nam je

povedal, da sta pogoreli tudi naša in Štalarska hiša. Gremo po stezi pod Štalo, kjer najdemo na tnalu sedečo gospodinjjo (nunca smo ji pravili), ki je neutolažljivo jokala. Pokazala nam je, kje so zaklali njenega moža. Boris je umrl v Gajnkarski meji. Dvoletna Milenka, je bila smrtno zadeta v naročju svoje matere Cilke, ki se je kasneje pozdravila. Pridemo do naše hiše, kjer smo našli mamo Ivanko, teto Pepco in staro mamo Barbko. Zraven je bila tudi Mirkotova družina. Skrili so se bili v predel hiše, ki ni zgorel, ker je bil s stropom vred kamnit. Tu je bila nekoč kovačija. Ostala so nam gola življenja, saj so Nemci živino odgnali. Prvo noč so nas vzeli pod streho Pri Slejki. Gospodar Anton Bratina je iz neobdelanih desk zbil dve krsti, eno za Štalarskega, drugo za Borisa. Milenko so položili k dedu. Obvestili smo župnika na Otlico, da je pripravil vse potrebno za pogreb. Na poti proti cerkvi so začele padati okrog nas granate, ki so jih Nemci pošiljali na Goro kar s topovi iz Ajdovščine.

Naša družina je bila prisiljena v begunstvo, najprej smo odšli v Lokavec, po koncu vojne pa smo se vrnili na Predmejo. Pod streho nas je vzela družina Bizjak (Baskavi, Pri Polajunki). Tu smo bili spet nesrečni, saj je konec julija 1946 umrl moj oče, star vsega 47 let. Na jesen smo začeli obnavljati pogorelo hišo in se v za silo urejene prostore vselili. Da bi prišla do poklica, sem šla v Ljubljano, v šolo za babice. Leta 1950 sem bila nameščena na domačem območju. Ustvarila sem si družino in tako se je začelo moje novo, drugačno življenjsko obdobje.

O babištvu Marice Vidmar je več zapisano v zborniku Mati Gora, v poglavju o zdravilstvu, stran 258-259, o opisanem tragičnem dogodku pa si še druga pričevanja lahko preberete v knjigi Franca Černigoja 'Znamenje na Gori', od str. 92 do 95, ter v časniku Gora, št. 11, str. 2 in 3!

Babica Marica Vidmar pestuje bodočega predsednika Društva Gora Uroša Velikonjo, dvojčica Andreja pa je v rokah tete. (foto iz arhiva Marice Vidmar)

SOSEDOVA BABICA PRIPOVEDUJE

mira cencič

Naš naročnik Albin Polanc iz Šempetra nam je poslal zapis o svoji materi Jožefi Polanc,* ki ga je Mira Cencič pripravila in objavila v Priročniku za učitelje pri predmetu spoznavanje narave in družbe za tretje razrede osnovne šole. Izšel je leta 1982 pri Tehniški založbi Slovenije.

Šest let sem bila stara, ko so me peš odpeljali k daljnim sorodnikom za pestrno. Oče je ležal mrtvouden in mati je bila preobremenjena z delom. Sedem otrok nas je bilo in skleda vedno preplitka, da bi se vsi nasitili. Tudi v novem domu, pri premožnejših gospodarjih, kjer sem pazila otroke, nisem dobila čevljev. Koža na podplatih je bila trda, pozimi so bile nožice rdeče in otrple, vesela sem bila, če sem našla kje na poti topel kravjek, da sem si jih v njem ogrela.

Neko nedeljo sem v vasi srečala domačinko. Poklicala me je, me prijazno ogovorila in mi dala prgišče orehov. Nisem se mogla ločiti od nje. »Pojdi, Pepca, vrni se,« me je odganjala, toda le postala sem in se skrila za grm. Ko je krenila po gozdni poti, sem šla za njo. Sledila sem ji od daleč, od časa do časa sem se stisnila za grm, da bi me ne opazila. Moje drobne nožice so neslišno drobile korak po kamniti poti. Po nekaj urah hoda sem prepoznala polja in domačije. Srce mi je zavriskalo; mati, ata, bratje, domača hiša. Ko se je mračilo, sem zagledala v daljavi svoj dom, kamnito hišo na samem. Nisem mogla več vzdržati. Spustila sem se v dir in vpila: mama, ata, planila sem skozi vrata, hotela sem v materino naročje, v njen objem, a v hiši so vsi molče obstali. Čez nekaj dni so me ženske, ki so v idrijskih hribih kupovale jajca in maslo za v Trst, vzele s seboj. »Dlje

mora, da ne bo spet zbežala. Doma nima kaj jesti, še mlajših in bolnega očeta ne morem nasititi;« je z grenkobo in sočutjem, a brez solza dejala zgarana in izčrpana mati. »Na osamljeni gorski kmetiji potrebujejo pestrno, tam ji bo bolje kot doma, a otrok tega ne razume.«

No, in tu, na samotni gorski kmetiji, sem ostala. V šolo nisem hodila, toda rasla sam in napredovala. Ko mi je bilo devet let, sem postala pastirica. Na paši sem se učila brati. Otroci, ki so hodili v šolo, so me učili črk. To je bil ves moj pouk. S petnajstim letom sem postala dekla, delala sem na polju in v hlevu. Dobila sem tudi nekaj plače. Enkrat na leto je prišla mati pome. Ni bilo veliko, pa vendar, nekaj je bilo. Parkrat v petnajstih letih sem bila celo doma. Z ženskami, ki so na glavi v jerbasih nosile pridelke v mesto, sem po gozdni poti čez hribe in doline prišla do doma in z njimi sem se spet vračala.

Ko mi je bilo približno dvajset let, se je gospodinja skrivnostno namuznila in mi rekla. »Pepca, snubci bodo prišli, z Gore, Zatravnikov Tone***, saj se ga spominjaš. Ko te bodo vprašali, ne reci 'ne'. Dobro ti bo. Poročila se boš, sama boš gospodinjila, imela boš vsega in platneno rjuho ti bom dala za darilo.« Neko poletno nedeljo popoldne so res prišli. Odgovorila sem jim, kot me je poučila gospodinja. Na jesen sem se vrnila domov, toda gospodinja je pozabila na platneno rjuho. Čez en mesec sem se poročila. No, in potem, potem ni bilo ravno tako, kot je dejala gospodinja...

* Jožefa Polanc je bila doma z Medveduše.

*** Zatravnikov – Zatravniški. Tone je bil od Libravih, a se je preselili v kupljeno Zatravniško hišo.

STRAH

cvetka velikinja - palirjeva

Stari tata je imel škatlo iz nerjaveče pločevine, podobno majhni visoki skrinjici. Ob strani se je trdno zapirala. Ne vem, kje jo je našel, vem, za kaj jo je rabil. Vanjo je zlagal račune, kariraste in črtaste liste, beležke, majhne zvezke. Vse je imel natančno urejeno. Vedela sem, da pomaga ljudem, da je terenec. Na liste je zapisoval imena vaščanov, ki so za partizane dali živino, denar ali hrano. Tudi katere matere rabijo pomoč; kdo, kdaj in s čem jim je pomagal, vse je bilo zapisano. Ker je bila skrinjica tako pomembna, je bila vedno skrita. Nihče ni vedel za njeno skrivališče.

Nekega dne pa smo za skrivališče nepričakovano zvedeli vsi, otroci in odrasli, saj je nekdo prestrašeno zavpil: "Nemci so že na cesti!"

Tata je najprej glasno pomislil na skrinjico. Zgrabil jo je in odnesel. Kmalu se je vrnil. "V grubljo pod Golakarsko hišo sem jo skril, nanjo položil nekaj kamnov in zasul s snegom," je rekel.

Še preden je končal, se je začela proti gruči hiš valiti temna kolona Nemcev. Prihajali so hrupno. Že so bili pred hišo. Orožje je udarjalo ob skale. Stiskali smo se v kotu kuhinje, kot bi hoteli postati nevidni. Le stari tata je stal, vzravnan, in čakal, kaj bo.

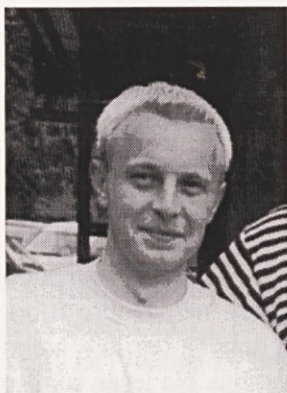
Prišli so, odprli vrata in, proti navadi, ničesar storili. Kar v hišo so vstopili, si postlali, kot bi bili doma. Za nas se niso zmenili. Zjutraj niso odšli. Posedali so po rantah, starih hlodih, se sončili. Slišati je bilo smeh. Nemo smo se spogledovali. Brez besed spraševali:

Koliko časa bodo tu? Bo sneg dotlej skopnel?

Tudi naslednjega dne se jim ni mudilo. V belih plaščih so patroljirali, opazovali bližnji gozd, hodili proti Dolincam, proti Robu. Bodo našli skrinjico? Molče smo hodili na vogal hiše, zdaj eden, zdaj drugi. Koliko je še snega na grublji? Zakaj ne sneži? Tretji, četrti dan.

Vojaki so porjavili na našem soncu, a mi nismo bili ne lačni ne žejni. Kaj če odkrijejo skrinjico? Vse nas pobijejo, celo družino, vas! Ponoči nismo zatisnili očesa. Vedno bolj nas je skrbelo. Bodo nenadoma prišli s skrinjico v rokah? Kaj bodo storili? Prebudil me je močan ropot, mamó tudi. So kaj našli? V strahu sva se dvignili z ležišča, se po prstih v temi približali zaledenemu oknu, pokritemu z belimi rožami. Mama je s prstom previdno podrgnila po srenasti skorji. Pogledali sva skozi svetlo liso. Temne sence so stale v vrsti. Nemci so stali v zboru. Odhajali so. Odhajali so! Bili smo rešeni.

V SPOMIN

SEBASTJAN KRIVEC, rojen 5. avgusta 1978; umrl 30. novembra 2001

Sebastjan... Nisem te poznal in poznal sem te... Visokega, svetlolasega mladeniča, vedno nasmejanega, polnega žive življenjske moči! Samosvojega, družabnega in hkrati samotarskega fanta, iščočega in v globine svoje duše zazrtega. Člana društva Gora, enega tistih, ki naj bi prevzeli vodstvo društva v svoje roke...

Ko sem te sinoči prišel pokropit, si mi spregovoril... Tako miren in vsakdanji si ležal tam v domači hiši, kot bi samo malo legel, da si spočiješ od mladeniške neugnanosti...

»Sebastjan!« sem te tiho poklical in si do bolečine zaželel, da bi imele kaplje blagoslovljene vode čudodelno moč in bi te obudile. »Vstani, Sebastjan, polna luna je, skozi zástavo gleda dol na Goro in te išče. Kje si, te kliče, za Oblim

vrhom, za Sortežem ali za Golaki?« Saj prav po teh skritih krajih sta se v svetlih nočeh pogosto sestajala – ti in Luna, in se pogovarjala...

Poiskal sem Jožico, tvojo mamo, strto in odmaknjeno, se za trenutek dotaknil njene strašne bolečine. Groza, groza! sem kričal v mislih in nemočen pobegnil k Zlatkotu, tvojemu očetu. Kot bi njegovo močno moško telo v enem samem dnevu zlezlo vase. Krhek in ranjen se mi je zazdel. Groza, groza, groza! sem vpil v mislih in se spomnil, kako sva dneve in dneve prebila skupaj, tam v idrijskih grapah, v brezdanjih strminah, med gamsi. Vodil me je po nevarnih brezpotjih nad prepadi, kot bi me preizkušal. »Kdor ne začuti dihanja prepadov, ta ni pravi gamsar,« mi je govoril.

In pravijo, da si bil svojemu očetu Zlatkotu zelo podoben. Tudi ti si imel rad divjo naravo in izgubljanje v njej, iskal si samoto in samega sebe. Bog ve, kako globoko v globine svoje duše si že prodrl?

Potem so se prišli posloviti od tebe mladi, tvoja generacija. Mladina v polnem cvetju, s slano solz poškopljena...

Jaz pa sem pobegnil in bežal čez Goro tja proti Čavnu. Z Oblega vrha, s Sorteža, s Kozje stene in Medvedjega vrha je burja gnala raztrgano zástavo in z njo zakrivala in spet razgrinjala obraz polne lune.

»Sebastjan!« sem klical v burjo in presijane oblake.

»Sebastjan!« sem te klical, zroč v kip Matere Gore, trdne in močne, oživljajoče. »Sebastjan!« sem šepetal pred bledim obrazom Matere Božje Čavenske... »Sebastjan, Sebastjan,« je čez moje dlani žuborela Skukava voda Podguro, ki je življenje samo...

Vsi, ki nas bolečina lomi, kot lomi žled bukova debla, se tolažimo: Življenje se s smrtjo ne konča, je večno, je neuničljivo. Je drevo, ki ne usahne nikdar, saj je zakoreninjeno globoko v zemlji. Z vrhovi, s svojimi najvišjimi poganjki, pa pije luč z neba. A včasih se zgodi, da je luči preveč in se mladika prežarjena skloni nazaj v prst. Drevo se strese, v strašni boli zaječi, in zdi se, da mu bodo popokale korenine... A takrat pridrejo po žilah novi sokovi, iz še žive rane požene še močnejša mladika.

Preden te zasujejo, Sebastjan, prisluhniva še Kosovelu...

*Ooo, saj smrti ni, ni smrti!
Samo tišina je pregloboka,
kakor v zelenem prostranem gozdu.
Samo odmikaš se, samo tih postajaš,
samo sam postajaš, sam in neviden.
Ooo, saj ni smrti, smrti ni,
samo padaš, padaš
v prepad brezkončne modrine.*

(Beseda Franca Černigoja ob Sebastjanovem odprtem grobu)

FRIDA BLAŠKO, roj. KALIN,

rojena 1959; umrla 12. decembra 2001

Frida – povedali so, da si umrla in prva moja misel je bila – Bog jo je odrešil! S trpljenjem ti zadnja leta življenje pač ni prizanašalo. Ne tebi ne tvoji družini...

Na Goro si prišla iz bližnjega Lokavca. Bogve, ali si kdaj pomislila, ko si še kot otrok zrla gor k nam, da ti je usojen ta svet.

Kasneje si spoznala Romana, poštenega, delavnega in dobrodušnega človeka.

Polna sanj, hrepenenja, moči in volje sta bila. Drug v drugega sta prelivala energijo.

Rodila se vama je Mateja, vidva pa sta živela, kot bi letela nad tem obetajočim in izmikajočim se svetom in ga s svojo vero v moč življenja oživljala. Iz nič sta zgradila hišo, v letih družbenih sprememb in varljivih možnosti sta poskusila iti na svoje: odprla sta trgovino, ker sta verjela, da je svet tako dober in čist, kot sta sama. Kako sta se uštel! Svet vaju je hladno izigral. Morda je tudi to pripomoglo, da se je vate naselila bolezen. Tri dni po tistem, ko ste se preselili v novo hišo, si izvedela zanjo...

A nisi se dala. Ko so te zaradi bolezni upokojili, si svojo energijo začela razdajati skupnosti. Bila si ena od pobudnic, da je na Predmeji zaživela skupnost kmečkih žena; sebi in drugim si šivala obleke, kakršne so nosile Gorjanke v starih časih; nepogrešljiva si bila na vseh prireditvah na Gori. In teh v zadnjih letih ni bilo malo. Romana si spremljala na tekmovanja v smučanju po starem, povsod po Sloveniji so vaju poznali in imeli radi – v Kropi, Bovcu, Škofji Loki, Kamniku...

Svojo moč si črpala tudi v Naravi. Z Romanom sta hodila v gore, rada sta pela. Vajina najljubša pesem je bila tista ljudska: *'Vsaka pomlad le en maj ima...'* In rada si imela rododendron – žižnpajn mu pravimo Gorjani. Tisto trdoživo večnozeleno rožo prepadnih skalnih strmin. Bolj kot jo lomijo led in snegovi, bolj kot jo bičajo mrzli vetrovi, lepše zacvete na pomlad; in pomlad pride vsako leto zagotovo...

Bolezen pa je ždela v tebi. A bila si močna ženska. In Romana si imela ob strani. In Matejo. Skupaj ste se spoprijeli z boleznijo, se z njo borili. Trdo in uporno. Zagrizeno. Dolga leta. Upali ste in verjeli, verjeli do bolečine: premagali jo bomo! Nikoli nisi obupala. Žalosti nisi dovolila, da bi vdrla vate. Še drugim si v bolnici vžigala iskrice upanja. Zdravniki so rekli: »V Fridi je čudežna moč!«

A bolezen je spet in spet usekala, se potuhnila, znova udarila, še bolj strašna. In na koncu si omagala. A omagalo je le tvoje izmučeno telo. Tvoj uporni duh pa se je naselil v Romanu in Mateji.

Ko ga je trdo preizkušalo, je tvoj mož Roman zapisal:

»Življenje je toliko vredno, kolikor se zanj potrudimo. Spominov nam nihče ne vzame. Naši so in z njimi živimo. Vsaka prava preizkušnja nas napravi še bolj močne in življenje je še lepše.«

Tako nam tebe, Frida, smrt ne bo vzela. Živela boš naprej v svojih najbližjih, tudi v drugih, ki smo te poznali; ko pa zmanjkamo tudi mi, bodo tvoje besede v Materi Gori lahko brali še pozni Gorjani.

Frida, pokazala si nam, kako se je v življenju treba boriti...

(Beseda Franca Černigoja na Fridinem pogrebu)

SKRAJŠANI ZAPISNIK OBČEGA ZBORA DRUŠTVA »GORA«

Programski obči zbor je potekal v petek 14. decembra 2001 ob 18.00 v prostorih Lovske družine Trnovski gozd na Predmeji. Trajal je 2,5 ure. Udeležilo se ga je 21 članov.

1. Predsednik Uroš Velikonja je predlagal članom, da z enominutnim molkom počastijo spomin preminulega člana Sebastjana Krivca.

2. Predsednik Uroš Velikonja je podal poročilo o delu društva v letu 2001. Opravljenih je bilo kar 64 (!!) načrtovanih nalog; neuresničene pa so ostale - organizacija kampa telemarka, vitrina gorskih avtorjev pisane besede v prostorih društva in pa spominska hiša, kar pa ostaja v programu za naprej. Leto 2001 bo ostalo vsem prebivalcem Gore in širše okolice še dolgo v spominu, saj je bilo to leto zelo produktivno: izvedenih je bilo vrsto dogajanj ob praznovanju 400-letnice naselitve Gore, društvo je za svoje delovanje prejelo Turistični nagelj, Emil Velikonja je prejel nagrado Mednarodnega olimpijskega komiteja, na tekmah sodobnega telemarka in smučanja po starem so člani društva osvojili veliko število medalj in pokalov, organizirana sta bila Filipov tek ter Kravja ruleta... Predsednik je ugotovil, da je društvo zelo uspešno, saj se mu pridružuje vedno več mlajših članov.

3. Valter Polanc je kot predsednik odbora za praznovanje 400 letnice naselitve Gore podal poročilo o poteku proslav. Predvsem je razveseljivo dejstvo, da so krajanje Predmeje, Otlice in Kovka enotno podprli gradnjo spomenika materi Gorjanki. Krona vseh dogodkov je bila proslava, ki je bila v čast vsej Sloveniji, kar pričajo številne pohvale in poročanja v vseh pomembnih medijih. O proslavi je pripravljen fotografski arhiv in krajša videokaseta.

4. Rino Velikonja je bil kot član odbora za praznovanje 400 letnice naselitve Gore zadolžen za spomenik materi Gorjanki. Največ časa je vzelo zbiranje sponzorskih sredstev. Strošek spomenika je bil 6 milijonov tolarjev, pri čemer je všteti še za poldrugi milijon gradbenih del, ki jih je prispevalo Primorje iz Ajdovščine, in še na 400 tisoč tolarjev ocenjenih prostovoljnih delovnih ur in prispevkih v materialu. Projekt postavitve spomenika je bil za društvo zelo zahteven. Rino Velikonja je predlagal, da se vsi dokumenti o spomeniku vežejo in hranijo za zanamce, da bodo ti vedeli, kako veliko delo je bilo opravljeno.

5. Simon Kovšca je podal poročilo o zborniku Mati Gora. Zaradi kršitve pogodbenih obveznosti (zamude, nekakovostno delo) se drugega dela plačila izvajalcu priprave za tisk ne izplača. Zaradi časovne stiske je nastalo 183 knjig z napako, tiskarna je reklamacijo priznala. Na zalogi je še 775 zbornikov.

6. Matjaž Polanc je podal poročilo o sekciji telemarka. Izvedene so bile vse planirane aktivnosti za leto 2001, razen organizacije državnega prvenstva v telemark smučanju, kar pa bo v naslednjem letu. Sekcija telemarka se je v letošnjem letu okrepila še z mladinsko vrsto, ki je že prvo leto požela vrsto uspehov na tekmovanjih Barkaffe. Skupini se bo pridružila še Anja Rijavec.

Matej Čibej, Sergij Primožič, Damjan Vidic (foto S. Vidic)

7. Emil Velikonja je pripravil poročilo o delu skupine Edmund Čibej za smučanje po starem. Nastopi skupine so uspešni. Plan za 2002 so nastopi na vseh pomembnih tekmah doma in v tujini. Člane je pozval, da bi se udeleževali tekem v čim večjem številu, ker je množičnost pomembna pri pridobivanju točk.

8. Edo Pelicon je podal poročilo o časopisu Gora, ki je v četrtem letu izhajanja. Poudaril je, da je cena časopisa ves čas izhajanja enaka, kar pa bo v bodoče težko zagotavljati, saj se je poštnina strahovito podražila, posebno za tujino.

9. Predsednik je predlagal spremembo statuta društva Gora:

- a. 1. člen – uporablja se lahko skrajšano ime : DRUŠTVO GORA, ker je kot tako že sedaj razpoznavno.
- b. 18. člen – doda se sekcija za smučanje po starem.
- c. 25. člen se dopolni z pridobitnimi dejavnostmi (prodaja hrane, pijače, reklamnih pripomočkov).

Vse spremembe statuta so bile soglasno sprejete.

10. Ker je bil pokojni Sebastjan Krivec član upravnega odbora, je bilo treba izvoliti nadomestnega člana. Občni zbor je soglasno potrdil predlog predsednika – novi član UO je Simon Kovšca.

11. Kali so pomembne naravne in kulturne znamenitosti Gore, zato jih je treba ohraniti. Društvo Gora bo poskrbelo za čiščenje, da se ne bodo več zaraščali in tako izginjali. V letu 2002 se očisti en kal, Franc Vidmar bo nosilec akcije, očisti se kal v Kitajski.

12. Mladi naj se udeležijo čim več tekem za pokal Barcaffé, zaželjena je udeležba tudi drugih članov, ker to predstavlja promocijo društva. Mladince se za tekmovanja enotno opremi, da bodo razpoznavni. Ker je oprema draga, bo potrebno poiskati sponzorje.

13. Predsednik Uroš Velikonja se je vsem zahvalil za opravljeno delo v letu 2001, članom zaželel zdravja, sreče, uspehov in čimmanj pretresov v letu 2002.

SMUČARIJA SE JE ZAČELA

Začela se je tudi že smučarska sezona. Prva tekma za pokal Barcaffé v sodobnem telemarku je bila še prejšnje leto na Rogli. Tekmovalci društva Gora so se v mladinski konkurenci zvrstili za trenutno vodilnim mladim telemarkerjem v Sloveniji, Sergijem Primožičem (Matej Čibej, Damjan Vidic, Klemen Žonta, Rok Mikuž, Nejc Vidmar). Treba je vedeti, da je Sergij, čeprav mladinec, nastopal v članski konkurenci na tekmi za svetovni pokal v Mariboru. Slavko Vidic je bil med člani deseti.

Pod Pohorjem letos člani Čibejeve skupine niso popestrili dogajanja na tekmovanju za Zlato lisico, pač pa so

Zimskopoletna kobinacija – zlati olimpijec Iztok Čop med Gorjani na pokalu Vitranc. (foto iz arhiva Društva Gora)

sodelovali na ceremonialu ob odprtju tekmovanja v telemarku za svetovni pokal. Maribor je gostil eno od štirih tekem za svetovni pokal v sodobnem telemarku, kjer letos blesti David Primožič. Poleg nastopa v stari opravi so Matjaž Polanc, Uroš Velikonja in Zlatko Krivec sodelovali kot sodniki na progi. Člani Čibejeve skupine pa so tudi stalnica tekem za svetovni pokal v Kranjski Gori.

Prva tekma v smučanju po starem v novi sezoni je bila v Kropi. V tem znanem kovaškem kraju so že četrtič pripravili tekmo za pokal Kolednikov. Sodelovalo je 76 tekmovalcev, med temi tudi deseterica članov društva Gora. Tudi tokrat niso ostali praznih rok, saj je bila Anja Rijavec v svojem prvem nastopu med deklicami druga, Nejc Vidmar pa pri dečkih tretji. Zlatko Krivec je osvojil tretje mesto med člani, Roman Blaško pa je zmagal v kategoriji lovcev. V Kropi prirejajo še tekmo v skokih s staro smučarsko opremo za pokal Svinjske glave. Nejcu Vidmarju je uspel drugi najdaljši skok med dečki.

Najstarejši udeleženec tekmovanja v Kropi je bil Anton Žonta – Vrhljuknški, ki je nedavno praznoval 80 – letnico. Čestitamo in objavljamo fotografijo, ki je bila posneta v Korenini že davno tega. Tone ima torej za seboj dolgo smučarsko zgodovino, vključno z izdelavo smučí.

Mladi tekmovalci z Gore so se že naslednjega dne preoblekli v sodobne kombinezone in nastopili na drugi tekmi za državni pokal na Starem vrhu in dosegli trojno zmago med mladinci. Na zmagovalni oder so se povzpeli Matej Čibej, Rok Mikuž in Klemen Žonta. Anja Rijavec je bila druga pri mladinkah, Barbara Blaško pa tretja pri članicah, medtem ko je bil Uroš Velikonja peti med člani.

(foto arhiv društva Gora)

zanesljivost, fleksibilnost, individualni pristop, zaupanje, ugled, tradicija

www.nkb.si

PLAČILNI PROMET pri NOVI KBM

Pridružite se skupini podjetij, imetnikov **transakcijskih računov** pri Novi KGBM. Dobili boste skrbnika oziroma skrbnico, ki vam bo prijazno pomagal-a pri prenosu računa in potem vseskozi skrbel-a, da bo plačilni promet za vaše podjetje potekal tekoče in v skladu z vašimi pričakovanju. S pomočjo Bank@Neta, elektronskega načina poslovanja z banko bo poslovanje za vas še enostavnejše, saj boste lahko opravljali plačila dobaviteljem, spremljali prilive kupcev, vpogledovali v stanje in promet na računu vašega podjetja ter izvajali drugih uporabnih dejavnosti kar iz vašega pisarne ali celo s službenega potovanja.

Dodatne informacije - Nova KBM d.d. Področje Nova Gorica, podružnica Ajdovščina – 36 61 163 (Ana Čibej)

Časopis GORA izdaja Društvo za ohranjanje
in varovanje naravne in kulturne dediščine Predmeja.
Sedež uredništva je na Predmeji 106, 5270 Ajdovščina,
tel./fax: 05 36 49 023

Uredniški odbor:

Glavni in tehnični urednik: Edo Pelicon

Odgovorni urednik: Uroš Velikonja

Lektor: Franc Černigoj

Tisk: PG Sedmak Ajdovščina

Oblikovanje logotipa društva GORA: Silva Karim

Fotografiji na prvi in zadnji strani:

Primož Breclj

ISSN 1408-7855 NUK Ljubljana